

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 9 Νοεμβρίου 2023
(OR. en)

15094/23

ELARG 71
COWEB 135
COEST 586

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	9 Νοεμβρίου 2023
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2023) 690 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Ανακοίνωση του 2023 σχετικά με την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2023) 690 final.

συνημμ.: COM(2023) 690 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 8.11.2023
COM(2023) 690 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Ανακοίνωση του 2023 σχετικά με την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ

{SWD(2023) 690 final} - {SWD(2023) 691 final} - {SWD(2023) 692 final} -
{SWD(2023) 693 final} - {SWD(2023) 694 final} - {SWD(2023) 695 final} -
{SWD(2023) 696 final} - {SWD(2023) 697 final} - {SWD(2023) 698 final} -
{SWD(2023) 699 final}

Ανακοίνωση του 2023 σχετικά με την πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεύρυνση της ΕΕ είναι κινητήρια δύναμη για μακροπρόθεσμη σταθερότητα, ειρήνη και ευημερία σε ολόκληρη την ήπειρο. Η προσχώρηση στην ΕΕ αποτελεί γεωστρατηγική επένδυση για μια ισχυρή, σταθερή και ενωμένη Ευρώπη που βασίζεται σε κοινές αξίες. Είναι ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μια αξιόπιστη και αξιοκρατική προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ συνιστά **βασικό μοχλό μετασχηματισμού** και, ως εκ τούτου, ενισχύει τη συλλογική μας ασφάλεια και την κοινωνικοοικονομική μας ευημερία. Είναι καθοριστική για την προώθηση της συμφιλίωσης και της σταθερότητας στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Η γεωπολιτική σημασία της διεύρυνσης της ΕΕ αναδείχθηκε περαιτέρω το 2022, όταν η Ουκρανία, η Δημοκρατία της Μολδαβίας¹ και η Γεωργία υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ μετά τον απρόκλητο και αδικαιολόγητο επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο² να αναγνωρίζει την ευρωπαϊκή προοπτική της Ουκρανίας, της Μολδαβίας και της Γεωργίας και να χορηγεί στην Ουκρανία και τη Μολδαβία καθεστώς υποψήφιας χώρας. Η χορήγηση καθεστώτος υποψήφιας χώρας στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη τον Δεκέμβριο του 2022 αποτέλεσε σημαντικό βήμα για τη διατήρηση της δυναμικής της διαδικασίας διεύρυνσης.

Σήμερα, τα Δυτικά Βαλκάνια, η Τουρκία³, η Ουκρανία, η Μολδαβία και η Γεωργία έχουν μια **ιστορική ευκαιρία** να συνυφάνουν στενά το μέλλον τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η προσχώρηση είναι και θα παραμείνει μια αξιοκρατική διαδικασία, η οποία εξαρτάται πλήρως από την αντικειμενική πρόοδο που έχει επιτευχθεί από κάθε εταίρο της διεύρυνσης. Ως εκ τούτου, οι χώρες της διεύρυνσης θα πρέπει να ενεργήσουν με αποφασιστικότητα για να εφαρμόσουν τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και να σημειώσουν απτή και μη αναστρέψιμη πρόοδο, αρχής γενομένης από τις **θεμελιώδεις αρχές της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ**. Το κράτος δικαίου, ιδίως η ανεξαρτησία και η λειτουργία της δικαιοσύνης και η καταπολέμηση της διαφθοράς, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η οικονομία, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης εξακολουθούν να είναι οι ακρογωνιαίοι λίθοι της πολιτικής διεύρυνσης.

Η προσχώρηση στην ΕΕ συνιστά **στρατηγική επιλογή**. Οι εταίροι πρέπει να ενστερνίζονται και να προάγουν τις **αξίες της ΕΕ** με τρόπο σταθερό και αδιαμφισβήτητο. Η ευθυγράμμιση με την **κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας** της ΕΕ στέλνει ένα μήνυμα που είναι σημαντικότερο από ποτέ όσον αφορά τις κοινές αξίες και τον στρατηγικό προσανατολισμό στο νέο γεωπολιτικό πλαίσιο.

¹ Στο εξής: Μολδαβία.

² [EUCO 24/22](#).

³ Σύμφωνα με το αίτημα της Δημοκρατίας της Τουρκίας σχετικά με τη χρήση της νέας επίσημης ονομασίας της χώρας στα αγγλικά, στην αγγλική έκδοση του παρόντος εγγράφου χρησιμοποιείται η ονομασία «Türkiye» αντί της ονομασίας «Turkey». Η εν λόγω διοικητική αλλαγή περιορίζεται στην ονοματολογία που χρησιμοποιείται στα έγγραφα της ΕΕ, δεν έχει αναδρομική ισχύ και δεν συνεπάγεται έννομες συνέπειες. Η προσέγγιση αυτή δεν θίγει την ονοματολογία που χρησιμοποιείται από τα κράτη μέλη.

II. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Ενιαία αντίδραση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας

Τα τελευταία δύο χρόνια σηματοδεύτηκαν από τον **επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας**. Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) κατέγραψε περισσότερα από 27 000 θύματα στον άμαχο πληθυσμό της Ουκρανίας, μεταξύ των οποίων 9 600 νεκροί⁴, ενώ ο ακριβής αριθμός των θανάτων αναμένεται να είναι πολύ υψηλότερος. Οι ανθρωπιστικές ανάγκες παραμένουν έντονες: 17,6 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ουκρανία, το 49 % του συνολικού πληθυσμού της χώρας⁵, και 6,2 εκατομμύρια στις χώρες υποδοχής προσφύγων⁶, εξακολουθούν να χρειάζονται πολυτομεακή ανθρωπιστική βοήθεια. Ο πόλεμος έχει επίσης προκαλέσει κατάρρευση και καταστροφή της παραγωγής και της ιδιοκτησίας, διαταραχή του εμπορίου, μείωση των επενδύσεων, διάβρωση του ανθρώπινου κεφαλαίου και τεράστιες ζημιές στο περιβάλλον.

Η **απάντηση της ΕΕ** στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας ήταν πρωτοφανής, ενιαία, αποφασιστική και άμεση. Τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και οι εταίροι τους σε ολόκληρο τον κόσμο **καταδίκασαν τον απρόκλητο και αδικαιολόγητο επιθετικό πόλεμο**. Ενήργησαν γρήγορα, απομονώνοντας πολιτικά και οικονομικά τη Ρωσία, καταδικάζοντας τις παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και στηρίζοντας μέτρα για τη διασφάλιση πλήρους λογοδοσίας για τα εγκλήματα πολέμου και τις άλλες παραβιάσεις που διαπράττονται σε σχέση με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας. Η ΕΕ έχει εγκρίνει μέχρι στιγμής **11 δέσμες εκτεταμένων κυρώσεων κατά της Ρωσίας και της Λευκορωσίας**. Επιδεικνύοντας την αταλάντευτη υποστήριξή της προς την Ουκρανία, η ΕΕ εξακολουθεί να παρέχει ευρεία **ανθρωπιστική, χρηματοδοτική, οικονομική και στρατιωτική στήριξη** στη χώρα. Μέσω της προσέγγισης «Ομάδα Ευρώπη», η ΕΕ, τα κράτη μέλη της και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν μέχρι στιγμής **κινητοποιήσει 82,6 δισ. EUR** (Σεπτέμβριος 2023· από τα οποία 25 δισ. EUR σε στρατιωτική στήριξη), συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης που διατίθεται για τη φιλοξενία προσφύγων στην ΕΕ. Το Συμβούλιο παρέτεινε έως τον Μάρτιο του 2025 την προσωρινή προστασία των ατόμων που εγκατέλειψαν τις εμπόλεμες περιοχές στον πόλεμο κατά της Ουκρανίας, παρέχοντας ασφάλεια σε περισσότερους από 4 εκατομμύρια Ουκρανούς και Ουκρανές που ζουν επί του παρόντος στην ΕΕ. Ως απάντηση στον αποκλεισμό των ουκρανικών λιμένων του Εύξεινου Πόντου από τη Ρωσία, από τον Μάιο του 2022, η ΕΕ, μαζί με την Ουκρανία και τη Μολδαβία, υλοποιεί τις λωρίδες αλληλεγγύης ΕΕ-Ουκρανίας, οι οποίες συνδέουν την Ουκρανία και τη Μολδαβία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, διευκολύνοντας το εμπόριό τους με την ΕΕ και τον υπόλοιπο κόσμο, μεταξύ άλλων σε κρίσιμα προϊόντα όπως τα σιτηρά. Η Επιτροπή υποστηρίζει μια σειρά προσπαθειών για την παρακολούθηση και την καταγραφή των περιβαλλοντικών ζημιών. Η ΕΕ θα συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία για όσο καιρό χρειαστεί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού με την Ουκρανία και τους εταίρους της G7, συγκρότησε τον Ιανουάριο του 2023 την **πλατφόρμα συντονισμού των χορηγών από πολλούς φορείς** για τον συντονισμό της στήριξης των άμεσων χρηματοδοτικών αναγκών της Ουκρανίας και της μελλοντικής οικονομικής ανάκαμψης και ανασυγκρότησης.

Τον Ιούνιο του 2023, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα ειδικό μεσοπρόθεσμο χρηματοδοτικό μέσο που θα παράσχει στην Ουκρανία συνεκτική, προβλέψιμη και ευέλικτη

⁴ Αριθμητικά στοιχεία στα τέλη Αυγούστου 2023.

⁵ Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών, Αύγουστος 2023.

⁶ Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Σεπτέμβριος 2023.

στήριξη για την περίοδο 2024-2027. Ο νέος **μηχανισμός για την Ουκρανία**⁷ θα στηρίξει τις προσπάθειες για τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας και θα προωθήσει την ανάκαμψη. Το σχέδιο προβλέπει ότι **στον μηχανισμό θα διατεθούν 50 δις. EUR** σε επιχορηγήσεις και δάνεια για την περίοδο 2024-2027.

Η ΕΕ παρείχε επίσης δύο ολοκληρωμένες **δέσμες στήριξης στη Μολδαβία**⁸ για την αντιμετώπιση ιδίως των επιπτώσεων που έχει στη χώρα ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η Μολδαβία έχει υποστεί σημαντική εισροή προσφύγων από την Ουκρανία, διογκούμενο πληθωρισμό, απειλές για τον ενεργειακό εφοδιασμό της, παραβιάσεις του εναέριου χώρου της και πληθώρα υβριδικών εχθρικών ενεργειών, όπως υποκινούμενες διαμαρτυρίες, μαζικές εκστρατείες παραπληροφόρησης και κυβερνοεπιθέσεις.

Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας προκαλεί φόβο στην ευρύτερη περιοχή, μεταξύ άλλων και στη Γεωργία. Στο πλαίσιο αυτό, η ασφάλεια και η άμυνα, καθώς και η αντιμετώπιση υβριδικών απειλών και απειλών κυβερνοασφάλειας εξακολουθούν να συγκαταλέγονται στους τομείς προτεραιότητας για τη συνεργασία ΕΕ-Γεωργίας. Έχουν κινητοποιηθεί συνολικά 62 εκατ. EUR για τη στήριξη των δυνάμεων άμυνας της Γεωργίας μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού για την Ειρήνη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε τον Δεκέμβριο του 2022 **δέσμη μέτρων ενεργειακής στήριξης** ύψους 1 δις. EUR για τα **Δυτικά Βαλκάνια**⁹. Για την αντιμετώπιση των άμεσων, βραχυπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων αναγκών στην περιοχή, η σημαντική δέσμη μέτρων ενεργειακής στήριξης βοήθησε τους εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων να αρχίσουν να μειώνουν την εξάρτησή τους από τα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, να επιταχύνουν την απανθρακοποίηση και να βελτιώσουν την ενεργειακή ασφάλεια της περιοχής. Η ΕΕ ενίσχυσε τη στήριξη της στον τομέα της **κυβερνοασφάλειας**, μεταξύ άλλων κατόπιν αρκετών κυβερνοεπιθέσεων στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Τον Ιούνιο του 2023, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνδιοργάνωσε στις Βρυξέλλες διάσκεψη υψηλού επιπέδου για την κυβερνοασφάλεια.

Ο επιθετικός **πόλεμος της Ρωσίας** κατά της Ουκρανίας έχει επηρεάσει τις χώρες της διεύρυνσης, ιδίως την Ουκρανία ως θύμα της επίθεσης, αλλά και τα κράτη μέλη της ΕΕ, γεννώντας **σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις**. Απέναντι στην αυξανόμενη εξωτερική αστάθεια, τον στρατηγικό ανταγωνισμό και τις απειλές κατά της ασφάλειας, η ΕΕ έχει αναλάβει μεγαλύτερη διεθνή ευθύνη και έχει εγκρίνει ακόμη περισσότερα αποφασιστικά μέτρα για τη μείωση των εξαρτήσεων και την οικοδόμηση μιας ισχυρότερης οικονομικής βάσης. Οι στόχοι αυτοί αφορούν όλες τις χώρες της διεύρυνσης.

Η διεύρυνση της ΕΕ αποκτά νέα δυναμική

Το θεματολόγιο διεύρυνσης απέκτησε νέα δυναμική τον Ιούνιο του 2022, όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις συστάσεις της Επιτροπής, αναγνωρίζοντας την **ευρωπαϊκή προοπτική της Ουκρανίας, της Μολδαβίας και της Γεωργίας και χορηγώντας στην Ουκρανία και τη Μολδαβία καθεστώς υποψήφιων χωρών**. Αυτό ακολούθησε τις **αιτήσεις προσχώρησης στην ΕΕ** που υπέβαλαν οι τρεις χώρες την άνοιξη του 2022 και τις **γνώμες**¹⁰ που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Η ευρωπαϊκή προοπτική ενίσχυσε την αποφασιστικότητα των χωρών να προβούν στις αναγκαίες

⁷ 2023/0200 (COD)

⁸ [Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα χορηγήσει στη Δημοκρατία της Μολδαβίας επιπλέον 250 εκατ. EUR· Δέσμη μέτρων στήριξης για τη Δημοκρατία της Μολδαβίας.](#)

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/AC_23_3196

¹⁰ [COM\(2022\) 405 final](#), [COM\(2022\) 406 final](#), [COM\(2022\) 407 final](#).

μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται από τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ και ιδίως τα μέτρα / τις προτεραιότητες που μνημονεύονται στις γνώμες της Επιτροπής. Πλέον, η Επιτροπή υποβάλλει εκθέσεις σχετικά με την εκπλήρωση αυτών των μέτρων/προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της τακτικής δέσμης μέτρων για τη διεύρυνση, στην οποία από φέτος περιλαμβάνονται η Ουκρανία, η Μολδαβία και η Γεωργία.

Στα **Δυτικά Βαλκάνια**, η πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη με την Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία σχετικά με τις **διαπραγματεύσεις προσχώρησης** πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2022 και ακολούθησε η διαδικασία της αναλυτικής εξέτασης του κεκτημένου της ΕΕ (διαδικασία ελέγχου), η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2023. Τον Δεκέμβριο του 2022, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χορήγησε στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη **καθεστώς υποψήφιας χώρας**, υπό την προϋπόθεση ότι η χώρα θα εφαρμόσει τα μέτρα που προσδιορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Οκτωβρίου του 2022 σχετικά με την πολιτική διεύρυνσης¹¹. Τον Δεκέμβριο του 2022, το **Κόσοβο*** υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Την άνοιξη του 2023, η ΕΕ συμφώνησε σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για το Κόσοβο, η οποία θα εφαρμοστεί από την 1η Ιανουαρίου 2024.

Η **συνεργασία σε υψηλό επίπεδο** με τις χώρες της διεύρυνσης συνεχίστηκε. Κατά τη **σύνοδο κορυφής της διαδικασίας του Βερολίνου στα Δυτικά Βαλκάνια** τον Νοέμβριο του 2022, η Επιτροπή ανακοίνωσε σημαντική δέσμη μέτρων ενεργειακής στήριξης ύψους 1 δισ. EUR σε επιχορηγήσεις της ΕΕ, ώστε να βοηθήσει τα Δυτικά Βαλκάνια να αντιμετωπίσουν τις άμεσες συνέπειες της ενεργειακής κρίσης και να αναπτύξουν ανθεκτικότητα βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα. Η **σύνοδος κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων** πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2022 στα Τίρανα. Το γεγονός ότι η σύνοδος κορυφής διοργανώθηκε για πρώτη φορά στην περιοχή αποτελεί σαφή ένδειξη της πλήρους και αδιαμφισβήτητης προσήλωσης της ΕΕ στην προοπτική προσχώρησης των Δυτικών Βαλκανίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΕ εξέφρασε την ικανοποίησή της για την πρόοδο που σημειώθηκε στις διαπραγματεύσεις για τρεις νέες συμφωνίες κοινής περιφερειακής αγοράς που διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία και απασχόληση σε ολόκληρη την περιοχή. Στο περιθώριο της συνόδου κορυφής εγκρίθηκε ένας χάρτης πορείας για τη μείωση του κόστους περιαγωγής μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων.

Στις 6 Οκτωβρίου 2023, κατά την **άτυπη σύνοδο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στη Γρανάδα**, οι ηγέτες της ΕΕ επιβεβαίωσαν εκ νέου ότι η διεύρυνση συνιστά γεωστρατηγική επένδυση για την ειρήνη, την ασφάλεια, τη σταθερότητα και την ευημερία¹². Τόνισαν ότι τα επίδοξα μέλη πρέπει να εντατικοποιήσουν τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες, ιδίως στον τομέα του κράτους δικαίου, σύμφωνα με τον αξιοκρατικό χαρακτήρα της διαδικασίας προσχώρησης και με τη βοήθεια της ΕΕ. Παράλληλα, η Ένωση πρέπει να θέσει τις απαραίτητες εσωτερικές βάσεις και μεταρρυθμίσεις για την περαιτέρω διεύρυνση, ώστε να ολοκληρωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως απτή έκφραση της στήριξης της ΕΕ προς τους εταίρους της διεύρυνσης, είναι κρίσιμο να κινητοποιηθεί η αντίστοιχη χρηματοδότηση, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αναθεώρησης του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου¹³.

¹¹ [COM\(2022\) 528 final](#).

* Η ονομασία αυτή χρησιμοποιείται με επιφύλαξη των θέσεων ως προς το καθεστώς και συνάδει με την απόφαση 1244/1999 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και τη γνώμη του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με τη διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.

¹² <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2023/10/06/granada-declaration/>

¹³ [COM\(2023\) 336](#)

Στη **σύνοδο κορυφής της διαδικασίας του Βερολίνου** στις 16 Οκτωβρίου 2023, η οποία πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην περιοχή (στα Τίρανα), σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά την κοινή περιφερειακή αγορά, με την υπογραφή της συμφωνίας για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων μαιών, κτηνιάτρων, νοσηλευτών και φαρμακοποιών, καθώς και ορισμένων κοινών δηλώσεων σχετικά με την περιφερειακή συνεργασία. Επίσης, η σύνοδος αποτέλεσε ευκαιρία να συζητηθεί με τους ηγέτες της περιοχής το σχέδιο ανάπτυξης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια και να εγκαινιαστεί η αντιπροσωπεία του Κολεγίου της Ευρώπης στα Τίρανα, μαζί με την έναρξη των εγγραφών φοιτητών για το ακαδημαϊκό έτος 2024/25.

Οι διαπραγματεύσεις προσχώρησης με την **Τουρκία** βρίσκονται σε στασιμότητα από το 2018, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου. Η Τουρκία παραμένει βασικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υποψήφια προς ένταξη χώρα, ενώ αναδεικνύει την προσχώρησή της στην ΕΕ ως στρατηγικό της στόχο. Ωστόσο, η Τουρκία εξακολουθεί να απομακρύνεται από την ΕΕ, εξαιτίας κυρίως της συνεχιζόμενης οπισθοδρόμησης στους τομείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, καθώς και της έλλειψης μεταρρυθμίσεων σε ορισμένα τομεακά ζητήματα.

Η δήλωση ΕΕ-Τουρκίας του 2016 παρέμεινε το βασικό πλαίσιο συνεργασίας για τη μετανάστευση και συνέχισε να αποφέρει αποτελέσματα, παρά τις συνεχιζόμενες προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή της. Η Τουρκία εξακολουθεί να φιλοξενεί 3,6 εκατομμύρια πρόσφυγες. Επίσης, εξακολούθησε να έχει καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση της μετανάστευσης κατά μήκος της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου. Η Επιτροπή αναμένει από την Τουρκία να τηρήσει τις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Οκτωβρίου του 2021, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης της αντικανονικής μετανάστευσης από χερσαίες και θαλάσσιες οδούς και της επανέναρξης των επιστροφών.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του 2021¹⁴ σχετικά με ένα θετικό θεματολόγιο με την Τουρκία, η Επιτροπή ξεκίνησε διάλογο υψηλού επιπέδου με τις τουρκικές αρχές σχετικά με τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, την κλιματική αλλαγή, καθώς και την έρευνα και την καινοτομία, και εγκαινίασε τη νεοσυσταθείσα επενδυτική πλατφόρμα για την Τουρκία. Ο επόμενος διάλογος υψηλού επιπέδου ΕΕ-Τουρκίας για τη μετανάστευση και την ασφάλεια έχει προγραμματιστεί για τις 23 Νοεμβρίου 2023. Στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ είναι ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο και η ανάπτυξη μιας συνεργατικής και αμοιβαίως επωφελούς σχέσης με την Τουρκία. Τον Ιούνιο του 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε τον ύπατο εκπρόσωπο και την Επιτροπή να του υποβάλουν έκθεση σχετικά με την πορεία των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας¹⁵, με βάση τα μέσα και τις επιλογές που προσδιόρισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και με σκοπό τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο.

Από την έναρξη της επίθεσης της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, οι σχέσεις της ΕΕ με την Ουκρανία έχουν φτάσει σε πρωτοφανές επίπεδο. Τον Φεβρουάριο του 2023, πραγματοποιήθηκε στο Κίεβο η 24η **σύνοδος κορυφής ΕΕ-Ουκρανίας**, καθώς και μια συνάντηση μεταξύ του Σώματος των Επιτρόπων και της κυβέρνησης της Ουκρανίας. Στις 2 Οκτωβρίου 2023, με αφορμή την πρώτη άτυπη σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών ΕΕ-Ουκρανίας συναντήθηκαν στο Κίεβο η Ουκρανία, η ΕΕ και τα 27 κράτη μέλη. Η ΕΕ επανέλαβε την αταλάντευτη στήριξη και προσήλωσή της στην ανεξαρτησία, την κυριαρχία και την

¹⁴ [EUCO 7/21](#).

¹⁵ [EUCO 7/23](#).

εδαφική ακεραιότητα της Ουκρανίας εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων συνόρων της, καθώς και στην ενωσιακή πορεία της χώρας.

Την 1η Ιουνίου 2023, η Μολδαβία φιλοξένησε τη δεύτερη σύνοδο της **Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας**, στην οποία συμμετείχαν 45 ευρωπαίοι ηγέτες για να συζητήσουν τις κοινές προσπάθειες για την ειρήνη και την ασφάλεια, καθώς και για την ενεργειακή ανθεκτικότητα και τη συνδεσιμότητα και κινητικότητα στην Ευρώπη.

Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας ανέδειξε περαιτέρω την ανάγκη ενότητας και αλληλεγγύης μεταξύ της ΕΕ και των στενότερων εταίρων της και, ως εκ τούτου, τη σημασία της ευθυγράμμισης της **κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας** (ΚΕΠΠΑ) στη διαδικασία διεύρυνσης. Το γεγονός ότι η Αλβανία, το Μαυροβούνιο και η Βόρεια Μακεδονία παραμένουν πλήρως ευθυγραμμισμένες με την ΚΕΠΠΑ της ΕΕ παραμένει σαφής ένδειξη της στρατηγικής τους επιλογής να προσχωρήσουν στην ΕΕ. Συνολικά, η συνεργασία και η ευθυγράμμιση της Ουκρανίας με την ΚΕΠΠΑ της ΕΕ αυξήθηκε. Η σημαντική αύξηση των ποσοστών ευθυγράμμισης της Μολδαβίας και της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης με την ΚΕΠΠΑ, καθώς και η συνεχιζόμενη μονομερής ευθυγράμμιση του Κοσόβου, αποτέλεσαν επίσης σημαντικές επιβεβαιώσεις της στρατηγικής τους κατεύθυνσης προς την ΕΕ, αν και η εφαρμογή των κυρώσεων εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Η Σερβία διατήρησε την πορεία ευθυγράμμισής της κατά την περίοδο αναφοράς και αναμένεται, κατά προτεραιότητα, να εκπληρώσει τη δέσμευσή της και να ευθυγραμμιστεί σταδιακά με την ΚΕΠΠΑ της ΕΕ, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα της ΕΕ, σύμφωνα με το διαπραγματευτικό της πλαίσιο, και να αποφεύγει ενέργειες και δηλώσεις που αντιβαίνουν στις θέσεις της ΕΕ στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής. Η ευθυγράμμιση της Γεωργίας με την ΚΕΠΠΑ παραμένει χαμηλή, αλλά η χώρα αναμένεται να αντιστρέψει αυτή την τάση. Η Τουρκία δεν σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την ευθυγράμμιση με την ΚΕΠΠΑ κατά την περίοδο αναφοράς, διατηρώντας πολύ χαμηλό ποσοστό. Συνέχισε να απέχει από την ευθυγράμμιση με τα περιοριστικά μέτρα της ΕΕ κατά της Ρωσίας. Η ρητορική της υπέρ της τρομοκρατικής ομάδας Χαμάς μετά τις επιθέσεις της κατά του Ισραήλ στις 7 Οκτωβρίου 2023 βρίσκεται σε πλήρη διαφωνία με την προσέγγιση της ΕΕ. Ταυτόχρονα, η Τουρκία, από κοινού με τον ΟΗΕ, διευκόλυνε την εξαγωγή ουκρανικών σιτηρών μέσω του Εύξεινου Πόντου στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τα σιτηρά στον Εύξεινο Πόντο, έως τη μονομερή αναστολή του μηχανισμού από τη Ρωσία. Οι εταίροι συνέχισαν να προσφέρουν την πολύτιμη συμβολή τους στις αποστολές και επιχειρήσεις της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας.

Τα Δυτικά Βαλκάνια, η Τουρκία, η Ουκρανία, η Μολδαβία και η Γεωργία συνέχισαν να ευθυγραμμίζονται με την ΕΕ στις ψηφοφορίες των περισσότερων σχετικών ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Ως μη μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, η Αλβανία συνέχισε να συμμετέχει ενεργά στην προώθηση και την υπεράσπιση του διεθνούς δικαίου, του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και της βασιζόμενης σε κανόνες διεθνούς τάξης.

Η Αλβανία, η Βοσνία και Ερζεγοβίνη, η Μολδαβία και η Ουκρανία προσχώρησαν στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης. Σημείωσαν σημαντική πρόοδο στον τομέα της πολιτικής προστασίας, αυξάνοντας τη διοικητική και επιχειρησιακή τους ικανότητα στην επίδειξη αλληλεγγύης εντός της ΕΕ. Τα κράτη που συμμετέχουν στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τα κράτη μέλη της ΕΕ στο πλαίσιο του μηχανισμού.

Η Επιτροπή καλεί όλες τις χώρες της διεύρυνσης να είναι πιο φιλόδοξες και να ενισχύσουν τη συντονισμένη δράση τους για την πράσινη μετάβαση, δίνοντας ιδίως προτεραιότητα στην ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας σε όλους τους τομείς πολιτικής. Οι χώρες που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Συνθήκης για την ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας καλούνται να υλοποιήσουν τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο του χάρτη πορείας της Ενεργειακής Κοινότητας για την απανθρακοποίηση και να προετοιμαστούν για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών σύμφωνα με τη σύσταση της Ενεργειακής Κοινότητας.

III. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΕ

Όσον αφορά το **Μαυροβούνιο**, είναι ανοικτά για διαπραγματεύσεις όλα τα κεφάλαια, εκ των οποίων τρία έχουν κλείσει προσωρινά. Επόμενο ορόσημο είναι η εκπλήρωση των ενδιάμεσων κριτηρίων αξιολόγησης για τα κεφάλαια που αφορούν το κράτος δικαίου. Η **Σερβία** έχει ανοίξει 22 από τα 35 διαπραγματευτικά κεφάλαια, εκ των οποίων δύο έχουν κλείσει προσωρινά. Η πορεία προς το άνοιγμα περαιτέρω ομάδων θα εξαρτηθεί από την πρόοδο της χώρας και ιδίως από τον ρυθμό των μεταρρυθμίσεων στον τομέα του κράτους δικαίου και την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη μεθοδολογία¹⁶, στα συμπεράσματα και τις συστάσεις της παρούσας ανακοίνωσης η Επιτροπή αξιολογεί τον **συνολικό απολογισμό των ενταξιακών διαπραγματεύσεων** με το Μαυροβούνιο και τη Σερβία και προτείνει τα επόμενα βήματα για κάθε χώρα. Οι επόμενες διακυβερνητικές διασκέψεις θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν μετά τη δημοσίευση της παρούσας ετήσιας δέσμης εκθέσεων.

Μετά την πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη με την **Αλβανία** και τη **Βόρεια Μακεδονία** στις 19 Ιουλίου 2022, η Επιτροπή ξεκίνησε αμέσως τη **διαδικασία ελέγχου**. Διεξήχθησαν όλες οι συνεδρίες για την ομάδα 1 (θεμελιώδεις αρχές), την ομάδα 2 (εσωτερική αγορά), την ομάδα 3 (ανταγωνιστικότητα και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη) και την ομάδα 4 (πράσινο θεματολόγιο και βιώσιμη συνδεσιμότητα). Επεξηγηματικές και διμερείς συνεδρίες για τις υπόλοιπες δύο ομάδες βρίσκονται σε εξέλιξη ή έχουν προγραμματιστεί έως τον Δεκέμβριο του 2023. Οι εκθέσεις ελέγχου της ομάδας για τις θεμελιώδεις αρχές υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2023. Οι αρχές έχουν δηλώσει με συνέπεια την πολιτική τους δέσμευση για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της ολοκλήρωσης της ΕΕ και τη φιλοδοξία τους να προχωρήσουν στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με βάση τη συνεχή πρόοδο των μεταρρυθμίσεων.

Μετά τις γενικές εκλογές του Οκτωβρίου του 2022 στη **Βοσνία και Ερζεγοβίνη**, στα τέλη Ιανουαρίου του 2023 ανέλαβε καθήκοντα το νέο υπουργικό συμβούλιο σε κρατικό επίπεδο και στις αρχές Μαΐου ανέλαβε καθήκοντα η νέα κυβέρνηση της ομοσπονδιακής οντότητας. Μετά τη χορήγηση **καθεστώτος υποψήφιας χώρας** τον Δεκέμβριο του 2022, ο νέος κυβερνών συνασπισμός δήλωσε ότι η προώθηση της πορείας προς την ΕΕ αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα της συμφωνίας συνασπισμού του και εξέφρασε τη δέσμευσή του να ανταποκριθεί στις 14 βασικές προτεραιότητες της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης στην ΕΕ, ενώ το υπουργικό συμβούλιο της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης ενέκρινε διάφορες στρατηγικές (για την τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη μετανάστευση) και νομοσχέδια. Το κοινοβούλιο ενέκρινε σειρά νόμων σχετικά με τις 14 βασικές προτεραιότητες και τα βήματα που προσδιορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής για το καθεστώς υποψήφιας χώρας. Το Συνταγματικό Δικαστήριο ακύρωσε διάφορες νομικές και πολιτικές πράξεις που εκδόθηκαν από την οντότητα της Σερβικής Δημοκρατίας ως αντίθετες

¹⁶ [COM\(2020\) 57 final](#).

προς τη συνταγματική τάξη και την έννομη τάξη εν γένει. Η εκ νέου ποινικοποίηση της δυσφήμισης στην οντότητα της Σερβικής Δημοκρατίας τον Ιούλιο του 2023 επηρεάζει σοβαρά το περιβάλλον για την κοινωνία των πολιτών και αποτελεί σημαντικό βήμα οπισθοδρόμησης όσον αφορά την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ένα νομοσχέδιο που θέτει στο στόχαστρο ομάδες της κοινωνίας των πολιτών ως «ξένους πράκτορες» εγκρίθηκε σε πρώτη ανάγνωση από τη συνέλευση της οντότητας· εάν εγκριθεί οριστικά, θα σηματοδοτήσει ένα ακόμη λυπηρό και αναμφισβήτητο οπισθοδρομικό σημαντικό βήμα. Τον Ιούνιο του 2023, η οντότητα της Σερβικής Δημοκρατίας ενέκρινε δύο νόμους σχετικά με τη μη εφαρμογή των αποφάσεων του Συνταγματικού Δικαστηρίου και των αποφάσεων του Ύπατου Εκπροσώπου, παραβιάζοντας έτσι τη συνταγματική τάξη και εν γένει την έννομη τάξη της χώρας.

Το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσαν την απόφαση σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για το **Κόσοβο** την άνοιξη του 2023. Τον Δεκέμβριο του 2022, το Κόσοβο υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Η κατάσταση στο βόρειο Κόσοβο κατά την περίοδο αναφοράς χαρακτηρίστηκε από διάφορες κρίσεις ποικίλης έντασης σε ορισμένα ζητήματα, με τη βίαιη επίθεση κατά της αστυνομίας του Κοσόβου στις 24 Σεπτεμβρίου 2023 να συνιστά τη σοβαρότερη κλιμάκωση τα τελευταία χρόνια. Άλλες κρίσεις ανέκυσαν από ζητήματα σχετικά με τις πινακίδες κυκλοφορίας, τα οποία οδήγησαν στη συλλογική παραίτηση των Σέρβων του Κοσόβου από τα θεσμικά όργανα του Κοσόβου τον Νοέμβριο του 2022.

Το Κόσοβο και η Σερβία συνήψαν τη συμφωνία για την πορεία προς την εξομάλυνση των σχέσεών τους και το παράρτημα εφαρμογής της τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2023 αντίστοιχα. Τόσο το Κόσοβο όσο και η Σερβία δεν έχουν ακόμη αρχίσει να εφαρμόζουν τις αντίστοιχες υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη συμφωνία, οι οποίες είναι δεσμευτικές για τα μέρη και αποτελούν μέρος της ευρωπαϊκής τους πορείας.

Η ΕΕ και η **Τουρκία** συνέχισαν τη συνεργασία τους σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του 2021. Η Τουρκία είναι υποψήφια για ένταξη χώρα και βασικός εταίρος της ΕΕ σε ουσιαστικούς τομείς κοινού ενδιαφέροντος, όπως το εμπόριο, η μετανάστευση, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η δημόσια υγεία, το κλίμα, η ενέργεια, οι μεταφορές και περιφερειακά ζητήματα. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις παραμένουν σε στασιμότητα, καθώς η Τουρκία δεν έχει αντιστρέψει την αρνητική της τάση απομάκρυνσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, σημειώνοντας σοβαρή οπισθοδρόμηση σε ορισμένους βασικούς τομείς. Όσον αφορά την ενέργεια, η Τουρκία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική και αξιόπιστη χώρα διαμετακόμισης για την ΕΕ. Η ΕΕ αντέδρασε αμέσως επιδεικνύοντας αλληλεγγύη όταν τον Φεβρουάριο του 2023 η νοτιοανατολική Τουρκία επλήγη από σεισμούς, αποστέλλοντας ομάδες διάσωσης και στήριξη σε είδος μέσω του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης, ενώ συνέβαλε και στην κινητοποίηση συνολικής δέσμευσης ύψους 6 δισ. EUR από τη διεθνή κοινότητα. Αμφότερες οι πλευρές συνεργάζονται με επιτυχία για την υλοποίηση της βοήθειας ύψους 1 δισ. EUR που έχει δεσμευτεί από την ΕΕ. Η τελωνειακή ένωση μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας συνέχισε να ωφελεί και τις δύο πλευρές. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ο πλήρης σεβασμός των περιοριστικών μέτρων της ΕΕ, ιδίως ενόψει της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων στο πλαίσιο της τελωνειακής ένωσης ΕΕ-Τουρκίας.

Στη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της **Ουκρανίας** στην ΕΕ προσδιορίστηκαν επτά στάδια προκειμένου να προχωρήσει η Ουκρανία στην πορεία προσχώρησής της στην ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χορήγησε καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση σχετικά με την υλοποίηση των επτά σταδίων ως αναπόσπαστο μέρος αυτής της δέσμης μέτρων.

Στη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της **Μολδαβίας** στην ΕΕ προσδιορίστηκαν εννέα στάδια προκειμένου να προχωρήσει η Ουκρανία στην πορεία προσχώρησής της στην ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χορήγησε καθεστώς υποψήφιας χώρας στη Μολδαβία και κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των εννιά σταδίων ως αναπόσπαστο μέρος αυτής της δέσμης μέτρων.

Στη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της **Γεωργίας** στην ΕΕ προσδιορίστηκαν 12 προτεραιότητες προκειμένου η Γεωργία να προχωρήσει στην πορεία προσχώρησής της στην ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την προθυμία του να χορηγήσει καθεστώς υποψήφιας χώρας στη Γεωργία μόλις διευθετηθούν οι εν λόγω προτεραιότητες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή αυτών των προτεραιοτήτων ως αναπόσπαστο μέρος αυτής της δέσμης μέτρων.

IV. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Το κράτος δικαίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, όπως επίσης και τα **οικονομικά κριτήρια**, αποτελούν τον πυρήνα των λεγόμενων «**θεμελιωδών αρχών**» της **διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ**. Η ποιότητα των θεσμών και της διακυβέρνησης αποτελεί τη βάση για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της ευμάρειας και της κοινωνικής ευημερίας και στηρίζει την ικανότητα συμμόρφωσης με το κεκτημένο της ΕΕ σε όλους τους τομείς. Ως εκ τούτου, οι αξιόπιστες και μη αναστρέψιμες μεταρρυθμίσεις στις θεμελιώδεις αρχές είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου οι χώρες της διεύρυνσης να σημειώσουν πρόοδο στην ενταξιακή πορεία τους στην ΕΕ. Κατά το προηγούμενο έτος, σημειώθηκε πρόοδος στα θεματολόγια μεταρρυθμίσεων που σχετίζονται με τις θεμελιώδεις αρχές, ιδίως στην Ουκρανία και τη Μολδαβία, κατόπιν των συστάσεων στις αντίστοιχες γνώμες της Επιτροπής.

Η εδραίωση του κράτους δικαίου προϋποθέτει ένα ανεξάρτητο, αμερόληπτο, υπόλογο και επαγγελματικό **δικαστικό σύστημα**, το οποίο λειτουργεί αποδοτικά και με επαρκείς πόρους, δεν επηρεάζεται από αθέμιτες εξωτερικές παρεμβάσεις, και του οποίου οι αποφάσεις εκτελούνται αποτελεσματικά και εγκαίρως. Σε ορισμένες περιπτώσεις σημειώθηκε πρόοδος, καθώς οι δικαστικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν, για παράδειγμα, στην Αλβανία, τη Μολδαβία, τη Σερβία και την Ουκρανία. Ωστόσο, στις περισσότερες χώρες της διεύρυνσης, τα δικαστικά όργανα παραμένουν εκτεθειμένα σε πολλές προκλήσεις και παθογένειες. Οι προσπάθειες πολιτικών από διάφορες χώρες να εκθέσουν δημοσίως και να ασκήσουν πίεση στους δικαστές, ιδίως σε ευαίσθητες υποθέσεις, εξακολούθησαν να συνιστούν ανησυχητική πρακτική. Διατηρήθηκαν οι θεσμικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν αρνητικά την ανεξαρτησία των δικαστών και των εισαγγελέων και, κατ' επέκταση, την ισορροπία και τη διάκριση των εξουσιών. Ως εκ τούτου, η αξιοπιστία του δικαστικού σώματος συνολικά παρέμεινε μάλλον χαμηλή, λαμβανομένης υπόψη και της γενικευμένης αίσθησης του κοινού περί ατιμωρησίας. Σε αρκετές χώρες, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της δικαιοσύνης ανέδειξαν τα όρια της ικανότητας εφαρμογής τους, ακόμη και όταν υπάρχει πολιτική βούληση. Η αποτελεσματικότητα των ανακριτικών και δικαστικών αρχών, η οποία αποφέρει ένα αξιόπιστο ιστορικό επιδόσεων, είναι απαραίτητη για την περαιτέρω πρόοδο της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ.

Η **καταπολέμηση της διαφθοράς** παραμένει προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις των χωρών της διεύρυνσης. Η **διαφθορά**, συμπεριλαμβανομένης της διαφθοράς υψηλού επιπέδου, εξακολουθεί να είναι ευρέως διαδεδομένη σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης και η διαπλοκή δημόσιων και ιδιωτικών συμφερόντων εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Καταβλήθηκαν

ορισμένες προσπάθειες για την ενίσχυση του αγώνα κατά της διαφθοράς. Η ενσωμάτωση μέτρων πάταξης της διαφθοράς στους πλέον ευάλωτους τομείς παραμένει σημαντική προτεραιότητα, ενώ απαιτείται μεγαλύτερη ενδυνάμωση και ανεξαρτησία των οργάνων επιβολής του νόμου και των δικαστικών οργάνων. Εξακολουθούν να παρατηρούνται στοιχεία άλωσης του κράτους, όπως απειλές κατά της δημοκρατικής σταθερότητας, διαφθορά υψηλού επιπέδου και αθέμιτη επιρροή από **ολιγάρχες**, καθώς και απόπειρες του οργανωμένου εγκλήματος να παρεισφρήσει στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα, τις διοικήσεις και τα μέσα ενημέρωσης. Οι προκλήσεις αυτές πρέπει να αντιμετωπιστούν επείγοντως με συστημικές και ολοκληρωμένες προσεγγίσεις. Βασικός δείκτης επιτυχίας θα είναι η συσσώρευση ενός αξιόπιστου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις προδραστικές έρευνες, τις διώξεις και τις τελεσίδικες καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Για να υπάρχει αξιοπιστία, όλοι οι παράγοντες στην αλυσίδα του κράτους δικαίου θα πρέπει να παράγουν απτά αποτελέσματα και να συγκροτούν ένα ιστορικό προδραστικών ερευνών, διώξεων και τελεσίδικων καταδικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Οι σταθεροί και παγιωμένοι **δημοκρατικοί θεσμοί** και διαδικασίες αποτελούν κεντρικό πυλώνα της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ. Η Επιτροπή έχει αρχίσει να συνεργάζεται με ενισχυμένο και εξορθολογισμένο τρόπο με τις χώρες της διεύρυνσης όσον αφορά το γενικό πλαίσιο για τη δημοκρατία, είτε αυτό αφορά την εκλογική διαδικασία, τη λειτουργία του κοινοβουλίου (όπως ο εποπτικός του ρόλος στις επιδόσεις και τη χάραξη πολιτικής της κυβέρνησης και η συνεχιζόμενη υπερβολική χρήση εσπευσμένων διαδικασιών σε πολλές περιπτώσεις), είτε τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών.

Οι περισσότερες χώρες συνέχισαν να πλήττονται από έντονη πολιτική **πόλωση**, έλλειψη διακομματικής συνεργασίας και συρρίκνωση του χώρου για την κοινωνία των πολιτών. Η έλλειψη ουσιαστικού διακομματικού διαλόγου οδήγησε σε παρατεταμένο πολιτικό αδιέξοδο και σε στασιμότητα των μεταρρυθμίσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι κοινοβουλευτικές συζητήσεις χαρακτηρίστηκαν από εντάσεις, προσβλητική γλώσσα και περιστασιακά βίαια επεισόδια.

Σε ορισμένες χώρες της διεύρυνσης σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά τα **θεμελιώδη δικαιώματα**, καθώς κατανοήθηκε περισσότερο η σημασία της κατοχύρωσης αυτών των δικαιωμάτων και ελευθεριών. Ταυτόχρονα, συνεχίστηκαν ορισμένες αρνητικές τάσεις, καθώς η έμφυλη βία παρέμεινε διαδεδομένη και η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης εξακολούθησε να παρεμποδίζεται από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, γεγονός που αποδυναμώνει τον έλεγχο των δημόσιων αρχών, αφήνει περιθώρια ξένων παρεμβάσεων και υπονομεύει την πληροφόρηση σχετικά με την ΕΕ. Σε ορισμένες χώρες, εφαρμόζονται θετικές πρωτοβουλίες για τα δικαιώματα του παιδιού και των ατόμων με αναπηρία. Στην πράξη, ωστόσο, η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων επηρεάζεται αρνητικά από την ανεπαρκή εφαρμογή των νόμων και των πολιτικών και την αναποτελεσματικότητα των μηχανισμών έννομης προστασίας σε όλους τους τομείς. Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά τη διασφάλιση ουσιαστικής προστασίας από όλες τις μορφές μίσους και διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που στρέφονται κατά των μειονοτήτων.

Όσον αφορά τη **δικαιοσύνη, την ελευθερία και την ασφάλεια**, η συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών αρχών της ΕΕ και των χωρών της διεύρυνσης συνέχισε να εξελίσσεται θετικά, παρόλο που εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Τα Δυτικά Βαλκάνια εξακολουθούν να λειτουργούν ως κόμβος για εγκληματικές δραστηριότητες και εγκληματικές ομάδες που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, δεδομένου ότι αποτελούν

σημαντικό σημείο διέλευσης για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, την παράνομη διακίνηση μεταναστών και τα παράνομα εμπορεύματα, ιδίως τα ναρκωτικά που εισέρχονται στην ΕΕ. Οι εγκληματίες και τα εγκληματικά δίκτυα που προέρχονται από τα Δυτικά Βαλκάνια έχουν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στο σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα σε άλλα μέρη του κόσμου. Η Τουρκία παραμένει η βασική χώρα διέλευσης για την ηρωίνη που διακινείται στην ΕΕ. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος από τη Μολδαβία και τη Γεωργία δραστηριοποιούνται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών, το οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, την εμπορία ανθρώπων, το έγκλημα που εξαρτάται από τον κυβερνοχώρο, την απάτη με μέσα πληρωμής πλην των μετρητών, την απάτη σχετικά με τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και άλλα είδη εγκλημάτων, όπως η απάτη σχετικά με έγγραφα. Η Ουκρανία βρίσκεται γεωγραφικά σε σταυροδρόμι λαθρεμπορίου παράνομων εμπορευμάτων προς την ΕΕ και είναι επίσης χώρα προέλευσης και προορισμού για την εμπορία ανθρώπων. Παρά τις προκλήσεις που σχετίζονται με τον πόλεμο, συμπεριλαμβανομένων των πιέσεων που ασκούνται στις θεσμικές ικανότητες λόγω της σημαντικής απώλειας πόρων που προορίζονταν για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, οι αρμόδιοι ουκρανικοί θεσμοί επέδειξαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα και αξιοσημείωτες επιχειρησιακές ικανότητες.

Η επικύρωση και η ορθή εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις, ιδίως εκείνων που αναπτύχθηκαν από τη Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, είναι υψίστης σημασίας για την προοπτική της μελλοντικής προσχώρησης των εν λόγω χωρών στην ΕΕ.

Η συνεργασία για την **καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης** είναι προς το συμφέρον όλων των χωρών της διεύρυνσης. Η τρομοκρατία και ο βίαιος εξτρεμισμός συνέχισαν να αποτελούν πρόκληση και απειλή για την ασφάλεια. Οι **υβριδικές απειλές**, μεταξύ των οποίων η παραπληροφόρηση, η χειραγώγηση των πληροφοριών, οι παρεμβάσεις από το εξωτερικό και οι κυβερνοεπιθέσεις, ιδίως κατά των κρίσιμων υποδομών, εξακολουθούν να αποτελούν πολιτική πρόκληση και πρόκληση ασφάλειας για τις χώρες της διεύρυνσης. Μετά από απότομη αύξηση το προηγούμενο έτος λόγω του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, οι απειλές αυτές εξακολουθούν να συνιστούν σημαντικό κίνδυνο τόσο για την ΕΕ όσο και για τις χώρες της διεύρυνσης. Το κοινό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στα Δυτικά Βαλκάνια αποτελεί το κύριο πλαίσιο συνεργασίας στο θέμα αυτό από το 2018.

Παράλληλα με τη συνολική αύξηση των αντικανονικών **μεταναστευτικών** ροών, οι μεταβαλλόμενες τάσεις στις διαδρομές των Δυτικών Βαλκανίων απαιτούν διαρκή επαγρύπνηση, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των παράνομων δραστηριοτήτων των δικτύων που εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση μεταναστών και την εμπορία ανθρώπων. Έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τις ικανότητες διαχείρισης της μετανάστευσης στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων. Τον Δεκέμβριο του 2022, η Επιτροπή παρουσίασε σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια με σκοπό την αντιμετώπιση των αυξανόμενων ροών αντικανονικών αφίξεων στην ΕΕ μέσω της διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων. Η εφαρμογή του σχεδίου δράσης έχει αποφέρει τα πρώτα αποτελέσματα, δεδομένου ότι έχει μειωθεί η μεταναστευτική πίεση στη διαδρομή των Δυτικών Βαλκανίων το 2023, ιδίως χάρη στην αυξημένη πολιτική, οικονομική και επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων στον τομέα της μετανάστευσης και χάρη στη βελτίωση της ευθυγράμμισης με την πολιτική θεωρήσεων της ΕΕ. Η ευθυγράμμιση της πολιτικής θεωρήσεων με την ΕΕ παραμένει ζωτικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία του καθεστώτος απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης των εν λόγω εταίρων της ΕΕ. Θα πρέπει

να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη προόδου σε όλους τους άξονες του σχεδίου δράσης.

Τον Οκτώβριο του 2023, προκειμένου να συμβάλει στην αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων προκλήσεων κατά μήκος της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου, η Επιτροπή παρουσίασε σχέδιο δράσης της ΕΕ για τη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου. Το σχέδιο περιγράφει επιχειρησιακά μέτρα που αποσκοπούν στην πρόληψη των αντικανονικών αναχωρήσεων, την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης μεταναστών, την παροχή νόμιμων οδών, τη βελτίωση της διαχείρισης των συνόρων, τη στήριξη της συνεργασίας στον τομέα της επιστροφής και της επανεισδοχής, και τη διάθεση επαρκών ικανοτήτων υποδοχής.

Ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχει οδηγήσει σε αύξηση του αριθμού Ουκρανών προσφύγων. Η Μολδαβία, η οποία φιλοξενεί τον μεγαλύτερο κατά κεφαλήν αριθμό Ουκρανών προσφύγων μεταξύ των χωρών της διεύρυνσης, αλλά και χώρες όπως το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Αλβανία και η Βόρεια Μακεδονία έχουν διαδραματίσει καίριο ρόλο στη φιλοξενία των εν λόγω προσφύγων.

Η ποιότητα της **δημόσιας διοίκησης** και του κανονιστικού πλαισίου έχουν ζωτική σημασία για τη **μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ**¹⁷. Συνολικά, οι χώρες της διεύρυνσης παραμένουν, στην καλύτερη περίπτωση, σε **μέτριο βαθμό προετοιμασμένες** όσον αφορά την ποιότητα της δημόσιας διοίκησής τους. Κατά την περίοδο αναφοράς, σημειώθηκε συνολικά πολύ περιορισμένη πρόοδος στον τομέα των μεταρρυθμίσεων. Οι περισσότερες συστάσεις προηγούμενων ετών εξακολουθούν να ισχύουν. Γενικά, υπάρχει, τουλάχιστον εν μέρει, μια επίσημη νομική και θεσμική βάση στην οποία μπορεί να στηριχθεί μια επαγγελματική διοίκηση, αλλά δεν εφαρμόζεται συστηματικά.

Από την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας τον Φεβρουάριο του 2022, η πλειοψηφία των **οικονομιών** των 10 χωρών της διεύρυνσης αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις. Στην Ουκρανία, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 29,1 % το 2022, καθώς ολόκληρη η χώρα επηρεάστηκε σοβαρά από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας με αποτέλεσμα να ασκηθεί σημαντική πίεση στη μακροοικονομική σταθερότητα. Η **αύξηση του ΑΕΠ** της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων επιβραδύνθηκε στο 3,2 % το 2022, μετά από ανάκαμψη από τον αντίκτυπο της πανδημίας COVID-19 στο 7,7 % το 2021. Ωστόσο, η σοβαρότητα της επιβράδυνσης διέφερε μεταξύ των οικονομιών, δεδομένου ότι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ επιβραδύνθηκε στο 6,1 % στο Μαυροβούνιο, στο 4,8 % στην Αλβανία, στο 4 % στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, στο 3,5 % στο Κόσοβο, στο 2,3 % στη Σερβία και στο 2,1 % στη Βόρεια Μακεδονία. Στην Τουρκία, η αύξηση του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε στο 5,6 %. Στη Μολδαβία, το ΑΕΠ συρρικνώθηκε απότομα κατά 5,9 %, ενώ στη Γεωργία, το ΑΕΠ συνέχισε να αυξάνεται σε διψήφια επίπεδα της τάξης του 10,1 %. Οι διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη οφείλονταν κυρίως στις άμεσες και έμμεσες συνέπειες του πολέμου κατά της Ουκρανίας, και ιδίως στις επιπτώσεις του πολέμου στους εμπορικούς δεσμούς, στην ενέργεια, στις τιμές των τροφίμων και στις ροές προσφύγων. Οι οικονομικές προοπτικές των 10 οικονομιών εξακολουθούν να περιβάλλονται από υψηλή αβεβαιότητα όσον αφορά τις περαιτέρω συνέπειες που θα μπορούσε να έχει ο πόλεμος στην ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή.

Είναι όλο και πιο σημαντικό οι οικονομίες και των 10 χωρών της διεύρυνσης να επιταχύνουν τις **διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις** τους προκειμένου να καταστεί δυνατή η **βιώσιμη ανάκαμψη** μεσοπρόθεσμα και να σημειωθεί πρόοδος προς την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων για την προσχώρηση στην ΕΕ. Αυτό περιλαμβάνει την εξασφάλιση λειτουργικών

¹⁷ [COM\(2023\) 168 final](#).

οικονομιών της αγοράς και την απόδειξη της ικανότητας αντιμετώπισης των ανταγωνιστικών πιέσεων και των δυνάμεων της αγοράς εντός της ΕΕ.

Στο παράρτημα 1 παρέχεται λεπτομερέστερη επισκόπηση της κατάστασης όσον αφορά τις θεμελιώδεις αρχές της διαδικασίας προσχώρησης στην ΕΕ σε όλες τις χώρες της διεύρυνσης.

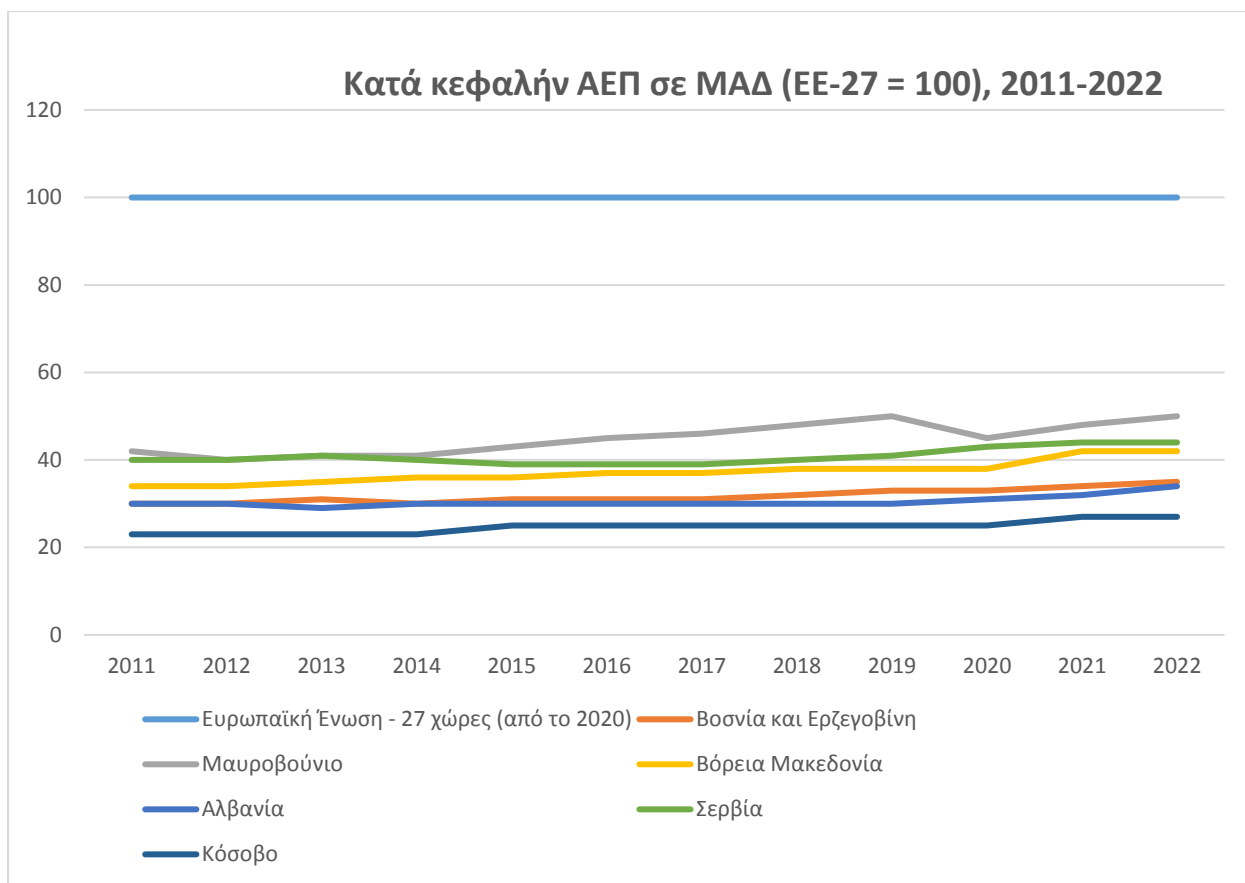
V. ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΣΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Μετά από 6 συνεχόμενα τρίμηνα επιβράδυνσης της ανάπτυξης, η οικονομική παραγωγή στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων αυξήθηκε με ταχύτερο ρυθμό το πρώτο τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με τους προηγούμενους 3 μήνες. Η αύξηση του ΑΕΠ της περιοχής επιταχύνθηκε ελάχιστα στο 1,7 % σε ετήσια βάση από 1,6 % το προηγούμενο τρίμηνο, καθώς οι περισσότερες χώρες, εκτός από την Αλβανία και τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, σημείωσαν ανάκαμψη του ρυθμού αύξησης της παραγωγής. Η ανάπτυξη οφειλόταν γενικά στις καθαρές εξαγωγές και στην ανάκαμψη των επενδύσεων. Η ιδιωτική κατανάλωση παρουσίασε μεικτές επιδόσεις· στις περισσότερες χώρες επιβραδύνθηκε και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ακολούθησε μάλιστα αρνητική πορεία, αλλά στο Μαυροβούνιο συνέχισε να αυξάνεται με έντονο ρυθμό.

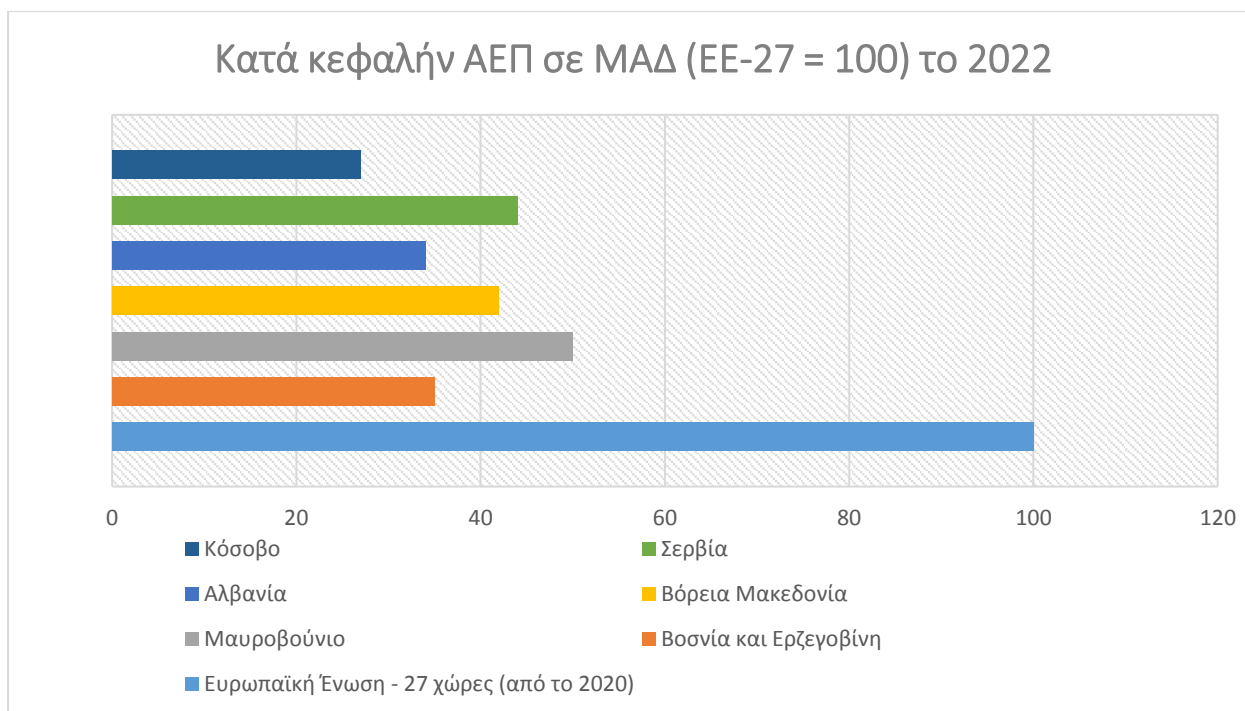
Ακόμη και πριν από την πανδημία COVID-19, οι οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων αντιμετώπιζαν **σημαντικές προκλήσεις** που τις εμπόδιζαν να αξιοποιήσουν πλήρως το οικονομικό δυναμικό τους. Οι χώρες αυτές υστερούσαν όσον αφορά τη μεταρρύθμιση των οικονομικών τους δομών και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους και εμφάνιζαν υψηλά ποσοστά ανεργίας (ιδίως μεταξύ των νέων), σημαντικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, συνεχιζόμενη άτυπη οικονομία, μη φιλικά επιχειρηματικά περιβάλλοντα και χαμηλά επίπεδα καινοτομίας.

Το **επενδυτικό κλίμα** στα Δυτικά Βαλκάνια χαρακτηρίζεται από αδύναμο κράτος δικαίου, έλλειψη επαρκούς ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, βαθιά ριζωμένη παραοικονομία, περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση και χαμηλά επίπεδα περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνδεσιμότητας. Οι κρατικές παρεμβάσεις στην οικονομία συνεχίζονται, γεγονός που επιτείνει τον κίνδυνο διαφθοράς μέσω της ανεπαρκούς διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών και των συχνών αλλαγών στο ρυθμιστικό περιβάλλον και τη φορολογία. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη αναβάθμισης των υποδομών· οι επενδύσεις θα πρέπει να διοχετεύονται μέσω ενιαίων δεξαμενών έργων και να συνάδουν με τις προτεραιότητες που έχουν συμφωνηθεί με την ΕΕ.

Η **οικονομική σύγκλιση** βρίσκεται στον πυρήνα των οφελών της συμμετοχής στην ΕΕ. Όσον αφορά τα Δυτικά Βαλκάνια, η σύγκλιση είναι χαμηλή, βρίσκεται ανάμεσα στο 30 και στο 50 % του μέσου όρου της ΕΕ (σε όρους ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης), και δεν προχωρά αρκετά γρήγορα. Η εμπειρία από τον πέμπτο γύρο διεύρυνσης της ΕΕ καταδεικνύει τον θετικό αντίκτυπο που έχει στην οικονομική σύγκλιση η συμμετοχή στην ενιαία αγορά της ΕΕ συνδυαστικά με τα διαρθρωτικά ταμεία.

Πηγή: Eurostat, Παγκόσμια Τράπεζα

Πηγή: Eurostat, Παγκόσμια Τράπεζα

Προκειμένου να επιταχύνει περαιτέρω τις μεταρρυθμίσεις και να βελτιώσει την **κοινωνικοοικονομική σύγκλιση των Δυτικών Βαλκανίων** με την Ευρωπαϊκή Ένωση, και προκειμένου να συνδράμει τις χώρες της περιοχής να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις για την προσχώρηση στην ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει ένα νέο **σχέδιο ανάπτυξης για τα Δυτικά Βαλκάνια**¹⁸ το οποίο θα προσφέρει ορισμένα πλεονεκτήματα και συμπληρωματικά κίνητρα για μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με τη συμμετοχή στην ΕΕ πριν από την προσχώρηση.

VI. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΛΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ

Στα Δυτικά Βαλκάνια, οι σχέσεις καλής γειτονίας και η περιφερειακή συνεργασία αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της διαδικασίας σταθεροποίησης και σύνδεσης και της διαδικασίας διεύρυνσης.

Μετά την επιτυχή εισαγωγή του **συστήματος περιαγωγής με χρέωση εσωτερικού** στις έξι οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων από την 1η Ιουλίου 2021, ελήφθησαν περαιτέρω προπαρασκευαστικά μέτρα για τη **μείωση των τελών περιαγωγής μεταξύ των Δυτικών Βαλκανίων και της ΕΕ**. Στο περιθώριο της συνόδου κορυφής ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων που πραγματοποιήθηκε στα Τίρανα τον Δεκέμβριο του 2022, εγκρίθηκε χάρτης πορείας για τη μείωση του κόστους περιαγωγής μεταξύ της ΕΕ και των Δυτικών Βαλκανίων. Η πρώτη σταδιακή μείωση των τελών ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2023. Απώτερη φιλοδοξία της διαδικασίας είναι η μείωση των τιμών περιαγωγής με την ΕΕ σε επίπεδο παραπλήσιο των εγχώριων τιμών έως το 2027. Στις 31 Μαΐου 2023, οι φορείς εκμετάλλευσης τηλεπικοινωνιών της ΕΕ και της Μολδαβίας συμφώνησαν να μειώσουν οικειοθελώς τα τέλη περιαγωγής από τον Ιανουάριο του 2024, φέρνοντας έτσι πιο κοντά τη Μολδαβία στον χώρο περιαγωγής με χρέωση εσωτερικού.

Πραγματοποιήθηκαν σημαντικές τεχνικές εργασίες σε όλο το φάσμα των τομέων που καλύπτει η πρωτοβουλία για την **κοινή περιφερειακή αγορά**. Το έργο αυτό, υπό την αιγίδα του **Συμβουλίου Περιφερειακής Συνεργασίας, της Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών της Κεντρικής Ευρώπης (CEFTA)** και του **επενδυτικού φόρουμ του επιμελητηρίου των έξι χωρών των Δυτικών Βαλκανίων** έχει ως στόχο να καταστήσει δυνατή την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, ιδίως των επαγγελματιών, και την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών, καθώς και να διευκολύνει την απασχόληση, το εμπόριο και τις τελωνειακές διαδικασίες στην περιοχή. Τον Νοέμβριο του 2022, κατά τη σύνοδο κορυφής της διαδικασίας του Βερολίνου, οι ηγέτες των έξι χωρών των Δυτικών Βαλκανίων ενέκριναν σειρά «συμφωνιών κινητικότητας» που καλύπτουν τα ταξίδια εντός της περιοχής βάσει δελτίων ταυτότητας, την αναγνώριση των τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Μόλις τεθούν σε εφαρμογή, οι συμφωνίες αυτές θα παρέχουν το δικαίωμα στους πολίτες «να ταξιδεύουν, να σπουδάζουν και να εργάζονται» σε ολόκληρη την περιοχή. Έχουν δημιουργηθεί πρόσθετες πράσινες και γαλάζιες λωρίδες, αντίστοιχα, μεταξύ της Ιταλίας και του Μαυροβουνίου και της Αλβανίας και μεταξύ της Κροατίας και του Μαυροβουνίου και της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, με την ενεργό στήριξη της Κοινότητας Μεταφορών και της CEFTA. Γενικότερα, η Κοινότητα Μεταφορών έχει στηρίξει σε σημαντικό βαθμό τα Δυτικά Βαλκάνια στο πλαίσιο της διαδικασίας διεύρυνσης μέσω της εφαρμογής του σχετικού κεκτημένου της ΕΕ στον τομέα των μεταφορών, και θα πράξει το ίδιο για την Ουκρανία, τη Μολδαβία και τη Γεωργία, μόλις συνδεθούν στενότερα μαζί της. Ωστόσο, οι διαφωνίες σε θέματα καθεστώτος μεταξύ Σερβίας και Κοσόβου συνέχισαν να εμποδίζουν την επίσημη έγκριση αυξανόμενου αριθμού οικονομικά σημαντικών σχεδίων

¹⁸COM(2023) 691.

αποφάσεων που συμφωνήθηκαν από τεχνική άποψη στο πλαίσιο της CEFTA. Η περιοχή πρέπει να επιδείξει πολιτική πρωτοβουλία για την ολοκλήρωση αυτών των εργασιών και την έγκριση νομικά δεσμευτικών συμφωνιών ή αποφάσεων μεταξύ όλων των εταίρων των Δυτικών Βαλκανίων, προς όφελος τόσο των πληθυσμών όσο και των επιχειρήσεών τους. Για τον σκοπό αυτόν πρέπει η προσοχή να στραφεί από κοινού στη δημιουργία της κοινής περιφερειακής αγοράς, με βάση τους κανόνες και τα πρότυπα της ΕΕ, και να αποφεύγονται μονομερείς ενέργειες που θέτουν σε κίνδυνο τις εργασίες αυτές.

Η συνολική **εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ του Κοσόβου και της Σερβίας** μέσω του διαλόγου υπό την αιγίδα της ΕΕ εξακολουθεί να διαδραματίζει καίριο ρόλο για το ευρωπαϊκό τους μέλλον και για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής.

Οι **υφιστάμενες διμερείς συμφωνίες**, συμπεριλαμβανομένης της συμφωνίας των Πρεσπών μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας και της Συνθήκης για σχέσεις φιλίας, καλής γειτονίας και συνεργασίας μεταξύ της Βουλγαρίας και της Βόρειας Μακεδονίας, πρέπει να εφαρμοστούν καλόπιστα από όλα τα μέρη.

Στα Δυτικά Βαλκάνια, η **υπέρβαση των προβλημάτων που κληροδότησε το παρελθόν** και η αντιμετώπιση των διαφορών που έχουν τις ρίζες τους στις συγκρούσεις της δεκαετίας του 1990 παραμένουν καίριας σημασίας. Δεν έχουν ακόμη επιλυθεί σημαντικά εκκρεμή διμερή ζητήματα, όπως συννοριακές διαφορές και η απονομή δικαιοσύνης στα θύματα εγκλημάτων πολέμου, ο εντοπισμός των υπόλοιπων αγνοουμένων και η ακριβής καταγραφή των φρικαλεοτήτων του παρελθόντος σε ολόκληρη την περιοχή. Η εμπρηστική ρητορική ή η εξύμνηση εγκληματιών πολέμου από οποιαδήποτε πλευρά δεν έχουν θέση στην ΕΕ.

Οι σχέσεις μεταξύ **Τουρκίας** και Ελλάδας επιδεινώθηκαν έως τις αρχές του 2023. Ωστόσο, η αλληλεγγύη που επέδειξαν ο ελληνικός λαός και η ελληνική κυβέρνηση μετά τους σεισμούς του Φεβρουαρίου του 2023 οδήγησε σε σημαντική βελτίωση των σχέσεων. Ακολούθησαν ανταλλαγές υψηλού επιπέδου, συμπεριλαμβανομένων συνεδριάσεων σε επίπεδο αρχηγών κρατών.

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Τουρκία δεν ενεπλάκη σε παράνομες δραστηριότητες γεώτρησης στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η επιδίωξη καλόπιστου διαλόγου και η αποχή από μονομερείς ενέργειες που αντιβαίνουν στα συμφέροντα της ΕΕ και παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο και τα κυριαρχικά δικαιώματα των κρατών μελών της, αποτελούν βασική προϋπόθεση για την εξασφάλιση ενός σταθερού και ασφαλούς περιβάλλοντος στην Ανατολική Μεσόγειο και για την ανάπτυξη μιας συνεργατικής και αμοιβαίως επωφελούς σχέσης μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας. Η Τουρκία καλείται να δεσμευτεί ρητά υπέρ των σχέσεων καλής γειτονίας, των διεθνών συμφωνιών και της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, με προσφυγή, αν χρειαστεί, στο Διεθνές Δικαστήριο.

Η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην υπεράσπιση των συμφερόντων της και των συμφερόντων των κρατών μελών της, καθώς και στην προάσπιση της περιφερειακής σταθερότητας.

Είναι κεφαλαιώδους σημασίας η δέσμευση της Τουρκίας και η έμπρακτη συμβολή της στις διαπραγματεύσεις για μια δίκαιη, συνολική και βιώσιμη **διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος** στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, με βάση μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, και σε συμφωνία με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και με το ενωσιακό κεκτημένο και τις αρχές στις οποίες είναι θεμελιωμένη η ΕΕ. Δεν θα πρέπει να αναλαμβάνονται μονομερείς ενέργειες που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν εντάσεις στο νησί και να υπονομεύσουν την επανέναρξη των συνομιλιών.

Η Τουρκία πρέπει να αναιρέσει άμεσα όλες τις ενέργειες και όλα τα μέτρα που έχουν ληφθεί για τα Βαρώσια από τον Οκτώβριο του 2020 και αντιβαίνουν στις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Η Τουρκία πρέπει να τηρήσει επείγοντως την υποχρέωσή της σχετικά με την πλήρη εφαρμογή του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας και να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εξομάλυνση των σχέσεων της με την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία συνέχισε να υποστηρίζει μια λύση δύο κρατών, σε αντίθεση με τις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της **Ουκρανίας** είχε αντίκτυπο στις σχέσεις με τους διμερείς εταίρους της και τις γειτονικές της χώρες. Οι ουκρανικές αρχές επιδίωξαν να διατηρήσουν και να ενισχύσουν περαιτέρω τη συνεργασία και τους διπλωματικούς δεσμούς με τις ευρωπαϊκές χώρες.

Οι σχέσεις της Ουκρανίας με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχουν βελτιωθεί συνολικά, παρόλο που υπάρχουν αποκλίνουσες απόψεις με τη Σερβία και την οντότητα της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης όσον αφορά τις σχέσεις τους με τη Ρωσία. Οι σχέσεις με τη Γεωργία υπέστησαν πιέσεις, ιδίως λόγω της μη ευθυγράμμισης της Γεωργίας με τις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Η Τουρκία εξακολουθεί να αποτελεί στρατηγικό εταίρο της Ουκρανίας, με σημαντικούς διμερείς οικονομικούς και διαπροσωπικούς δεσμούς, όπως αποδεικνύεται από ένα διμερές καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης και μια συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών που υπεγράφη τον Φεβρουάριο του 2022. Η Τουρκία διαδραματίζει επίσης εξέχοντα ρόλο στη Διεθνή Πλατφόρμα της Κριμαίας που δημιουργήθηκε από την Ουκρανία.

Μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η **Μολδαβία** ενίσχυσε τη συνεργασία με την Ουκρανία και τη Ρουμανία όσον αφορά την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους Ουκρανούς πρόσφυγες, την ενεργειακή ασφάλεια, τις μεταφορές και τη συνδεσιμότητα. Από την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαθέσει πάνω από 48 εκατ. EUR σε ανθρωπιστική βοήθεια προς τη Μολδαβία για τη στήριξη τόσο των Ουκρανών προσφύγων που ζουν στη χώρα όσο και των μολδαβικών οικογενειών που τους φιλοξενούν.

Η διμερής συνεργασία με την Ουκρανία συνέχισε να βελτιώνεται κατά την περίοδο αναφοράς. Από την έναρξη του πολέμου της Ρωσίας, η Μολδαβία έχει επιδείξει αλληλεγγύη προς την Ουκρανία, ψήφισε υπέρ των σχετικών ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών και ευθυγραμμίστηκε με ορισμένες πολιτικές δηλώσεις που καταδικάζουν τη στρατιωτική επίθεση στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών. Η χώρα φιλοξένησε και βοήθησε μεγάλο αριθμό προσφύγων, βασιζόμενη σε μεγάλο βαθμό σε διεθνείς χορηγούς ανθρωπιστικής βοήθειας, και στήριξε ενεργά την ανάπτυξη νέων εμπορικών οδών στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τις λωρίδες αλληλεγγύης. Στον απόηχο της καταστροφής του φράγματος Kakhovka, η Μολδαβία παρείχε διμερή βοήθεια στην Ουκρανία για την αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών συνεπειών της καταστροφής.

Η **Γεωργία** διατηρεί διπλωματικές σχέσεις με όλους τους γείτονές της εκτός από τη Ρωσική Ομοσπονδία από τον πόλεμο του 2008. Αμφότερες οι πλευρές συμμετέχουν στις διεθνείς συζητήσεις της Γενεύης, των οποίων η προεδρία ασκείται από κοινού από την ΕΕ, τα Ηνωμένα Έθνη και τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη. Η Γεωργία διατηρεί στρατηγική εταιρική σχέση με την Τουρκία. Εξακολουθεί να στηρίζει την εδαφική ακεραιότητα και την κυριαρχία της Ουκρανίας, μεταξύ άλλων μέσω της από κοινού σύνταξης των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών υπέρ της Ουκρανίας, αλλά δεν έχει ευθυγραμμιστεί με τα περιοριστικά μέτρα της ΕΕ κατά της Ρωσίας. Η επανέναρξη των πτήσεων μεταξύ της

Ρωσίας και της Γεωργίας και οι υγειονομικές συνθήκες στη φυλακή όπου κρατείται ο πρώην πρόεδρος της Γεωργίας Saakashvili, Ουκρανός πολίτης, έχουν οδηγήσει σε πρόσθετες διπλωματικές εντάσεις.

Η Ουκρανία, η Μολδαβία και η Γεωργία εξακολουθούν επίσης να συμμετέχουν ενεργά στην **Ανατολική Εταιρική Σχέση**.

Η εδαφική συνεργασία επιτρέπει στις χώρες της διεύρυνσης να συνεργάζονται μεταξύ τους και με τα γειτονικά κράτη μέλη της ΕΕ σε βασικούς κοινωνικούς και οικονομικούς τομείς. Ειδικότερα, τα **προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας** δημιουργούν ευκαιρίες για διάλογο και συνεργασία σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, με τη συμμετοχή των κοινοτήτων, του ιδιωτικού τομέα και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου και η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη συνέχισαν να συμβάλλουν στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών, ενισχύοντας τη διοικητική ικανότητα σε διάφορες πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής συνοχής, και παρέχοντας μια πλατφόρμα συνεργασίας.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

I.

1. Σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο **γεωπολιτικό περιβάλλον**, η ΕΕ απέδειξε ότι είναι έτοιμη να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, ενισχύοντας τη θέση της στην παγκόσμια σκηνή. Σύμφωνα με τον στόχο της για προώθηση της ειρήνης, των αξιών της και της ευημερίας των λαών της, η διεύρυνσή της εξακολουθεί να αποτελεί ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Μια αξιόπιστη και αξιοκρατική προοπτική προσχώρησης αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη για τον μετασχηματισμό και, ως εκ τούτου, ενισχύει τη συλλογική μας ασφάλεια και την κοινωνικοοικονομική μας ευημερία. Αποτελεί βασικό στοιχείο για την ενθάρρυνση της συμφιλίωσης και την προώθηση της σταθερότητας στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Ανταποκρινόμενοι στο **κάλεσμα της ιστορίας**, πρέπει τώρα να καταβάλουμε προσπάθειες για την **επιτάχυνση της διεύρυνσης της ΕΕ και την ολοκλήρωση της Ένωσης**.
2. Έχει ήδη δοθεί νέα δυναμική στην πολιτική διεύρυνσης της ΕΕ. Μια σταθερή προοπτική προσχώρησης στην ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια, την Ουκρανία, τη Μολδαβία και τη Γεωργία είναι προς το πολιτικό και οικονομικό συμφέρον της ΕΕ, αλλά και προς το συμφέρον της σε θέματα ασφάλειας, και είναι απαραίτητη στο τρέχον γεωπολιτικό πλαίσιο.

Στη δήλωση της Γρανάδας¹⁹, οι ηγέτες της ΕΕ υπενθυμίζουν ότι «η διεύρυνση αποτελεί κινητήρια δύναμη για τη βελτίωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών στις οποίες διαβιούν οι Ευρωπαίοι πολίτες, τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των χωρών, και πρέπει να προωθεί τις αξίες στις οποίες βασίζεται η Ένωση». Σημειώνουν επίσης ότι **τόσο η ΕΕ όσο και τα μελλοντικά κράτη μέλη** πρέπει να είναι έτοιμα για μια ακόμη πιο διευρυμένη Ένωση. Για τον σκοπό αυτόν, η Ένωση πρέπει να θέσει τις απαραίτητες εσωτερικές βάσεις και να υλοποιήσει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό οι χώρες που επιδιώκουν να γίνουν μέλη να εντείνουν τις μεταρρυθμιστικές τους προσπάθειες, ιδίως

¹⁹ [Δήλωση της Γρανάδας](#).

στον τομέα του κράτους δικαίου, σύμφωνα με τον αξιοκρατικό χαρακτήρα της διαδικασίας προσχώρησης και με τη βοήθεια της ΕΕ.

3. **Σημαντικές εξελίξεις** έχουν σημειωθεί όσον αφορά το θεματολόγιο της διεύρυνσης της ΕΕ κατά το προηγούμενο έτος.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνώρισε την ευρωπαϊκή προοπτική της **Ουκρανίας, της Μολδαβίας και της Γεωργίας**. Οι ηγέτες της ΕΕ αποφάσισαν να χορηγήσουν καθεστώς υποψήφιας χώρας στην Ουκρανία και τη Δημοκρατία της Μολδαβίας, καθώς και στη Γεωργία, αφού εξεταστούν οι προτεραιότητες που προσδιορίζονται στη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησης της Γεωργίας.

Στα **Δυτικά Βαλκάνια**, οι πρώτες διακυβερνητικές διασκέψεις με την Αλβανία και με την Βόρεια Μακεδονία σχετικά με τις **ενταξιακές διαπραγματεύσεις** πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο του 2022, ακολουθούμενες από την αναλυτική εξέταση του κεκτημένου της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 2022, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χορήγησε στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη **καθεστώς υποψήφιας χώρας** υπό την προϋπόθεση ότι η χώρα θα εφαρμόσει τα μέτρα που προσδιορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής του Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την πολιτική διεύρυνσης. Τον Δεκέμβριο του 2022, το **Κόσοβο** υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ. Την άνοιξη του 2023, η ΕΕ συμφώνησε σχετικά με την ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για το Κόσοβο, η οποία θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2024.

4. Όλες οι χώρες της διεύρυνσης έχουν πλέον την **ιστορική ευκαιρία** να συνδέσουν στενά το μέλλον τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να επιταχύνει τις αντίστοιχες διαδικασίες για την προσχώρησή τους και να διασφαλίσει ότι η **επόμενη διεύρυνση θα αποτελέσει καταλύτη προόδου**. Η προσχώρηση είναι και θα παραμείνει μια **αξιοκρατική διαδικασία**, η οποία εξαρτάται πλήρως από την αντικειμενική πρόοδο που έχει επιτευχθεί από κάθε χώρα. Το κράτος δικαίου, η οικονομία, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης εξακολουθούν να αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους της πολιτικής διεύρυνσης. Οι ενδιαφερόμενες χώρες θα πρέπει να ενεργήσουν με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα όσον αφορά την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων και την επίτευξη απτής και μη αναστρέψιμης προόδου σχετικά με τις θεμελιώδεις αρχές ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τη νέα δυναμική που έχει δοθεί στην εν λόγω πολιτική.
5. Επιπλέον, σε πολλές από τις ενδιαφερόμενες χώρες, η οικονομική ανάπτυξη είναι υπερβολικά αργή και, ως εκ τούτου, η σύγκλιση με την ΕΕ δεν πραγματοποιείται αρκετά γρήγορα. Απαιτούνται στοχευμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ιδίως για την απελευθέρωση του αναπτυξιακού δυναμικού της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων. Η ενίσχυση του κράτους δικαίου και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι καίριας σημασίας για την προσέλκυση του αναγκαίου επιπέδου επενδύσεων και την επίτευξη εμπορικής ολοκλήρωσης που είναι απαραίτητη για την τόνωση της ανάπτυξης και την προσέγγιση της περιοχής με την ΕΕ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει παράλληλα ένα νέο **σχέδιο ανάπτυξης για τα Δυτικά Βαλκάνια**²⁰. Το σχέδιο αυτό αποτελείται από τέσσερις πυλώνες που θα αλληλοενισχύονται. Προβλέπει i) την αυξανόμενη ολοκλήρωση με την ενιαία αγορά της ΕΕ, η οποία πρέπει να συμβαδίζει με ii) το άνοιγμα των αγορών σε όλους τους γείτονες των Δυτικών Βαλκανίων και την οικοδόμηση μιας κοινής περιφερειακής αγοράς. iii) Για την περαιτέρω εμβάθυνση των τρεχουσών μεταρρυθμίσεων, οι επενδυτικές προτεραιότητες και οι μεταρρυθμίσεις θα καθοριστούν σε θεματολόγια μεταρρυθμίσεων ανά χώρα, με βάση τα προγράμματα

²⁰ COM (2023) 691· COM (2023) 692.

οικονομικών μεταρρυθμίσεων. iv) Η υλοποίηση των εν λόγω μεταρρυθμίσεων θα συμβάλει στην αποδέσμευση αυξημένης χρηματοδοτικής βοήθειας.

Τα **διμερή ζητήματα**, ιδίως στα Δυτικά Βαλκάνια, εμποδίζουν την περιφερειακή οικονομική ολοκλήρωση και επιβραδύνουν τις αντίστοιχες πορείες των ενδιαφερόμενων χωρών προς την ΕΕ. Τα ανεπίλυτα ζητήματα δημιουργούν κίνδυνο αστάθειας ή ακόμη και κλιμάκωσης, όπως αποδεικνύεται από τη βίαιη επίθεση που σημειώθηκε κατά της αστυνομίας του Κοσόβου στην Banjska, στο βόρειο τμήμα του Κοσόβου, στις 24 Σεπτεμβρίου. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να αντιμετωπιστούν τα εκκρεμή ζητήματα και να βρεθούν αμοιβαία αποδεκτές λύσεις από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Στο πλαίσιο αυτό, τόσο το Κόσοβο όσο και η Σερβία καλούνται να συμμετάσχουν με πιο εποικοδομητικό τρόπο στην εφαρμογή της συμφωνίας για την πορεία προς την εξομάλυνση, καθώς και του παραρτήματος εφαρμογής της και άλλων συμφωνιών που επιτεύχθηκαν στο πλαίσιο του διαλόγου υπό την αιγίδα της ΕΕ χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση ή προϋποθέσεις. Αυτό περιλαμβάνει τη σύσταση της Ένωσης/Κοινότητας Δήμων Σερβικής Πλειοψηφίας. Η εξομάλυνση των σχέσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ευρωπαϊκή πορεία αμοφτέρων των μερών. Αμφότερα τα μέρη κινδυνεύουν να χάσουν σημαντικές ευκαιρίες αν δεν επιτευχθεί πρόοδος.

6. Η **Τουρκία** παραμένει βασικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ουσιαστικούς τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Το στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ είναι ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο και η ανάπτυξη μιας συνεργατικής και αμοιβαίως επωφελούς εταιρικής σχέσης με την Τουρκία.

Τον Δεκέμβριο του 2022, το Συμβούλιο επανέλαβε ότι η Τουρκία εξακολουθεί να απομακρύνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία έχουν περιέλθει ουσιαστικά σε στασιμότητα και δεν μπορεί να εξεταστεί επί του παρόντος το άνοιγμα ή το κλείσιμο περαιτέρω κεφαλαίων. Τα γεγονότα στα οποία βασίζεται η εκτίμηση αυτή εξακολουθούν να ισχύουν. Τον Ιούνιο του 2023, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε τον ύπατο εκπρόσωπο και την Επιτροπή να του υποβάλουν έκθεση σχετικά με την κατάσταση των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας, με βάση τα μέσα και τις επιλογές που έχουν προσδιοριστεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, και με σκοπό τα επόμενα βήματα να γίνουν με στρατηγικό και μακρόπνοο τρόπο. Η έκθεση αυτή θα υποβληθεί τον Νοέμβριο του 2023. Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα ενημερώσουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με την κατάσταση των προαναφερόμενων μέτρων έως το τέλος του 2024.

II.

7. Στο **Μαυροβούνιο**, η πολιτική δέσμευση των αρχών όσον αφορά τη διαδικασία προσχώρησης στην ΕΕ είναι η κύρια προτεραιότητα για τη χώρα και, εν γένει, αποτυπώνεται στις αποφάσεις πολιτικής. Αυτό περιλαμβάνει και ένα συνεχιζόμενο ποσοστό ευθυγράμμισης κατά 100 % με την εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των κυρώσεων. Το Μαυροβούνιο συνέβαλε στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ, μέσω συνεργασίας για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια. Ωστόσο, τα τελευταία δύο χρόνια, η πολιτική αστάθεια, οι εντάσεις, η αδύναμη λειτουργία των δημοκρατικών και δικαστικών

θεσμών και η απουσία πραγματικής κυβέρνησης έχουν καθηλώσει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, με αποτέλεσμα τη σημαντική επιβράδυνση των διαπραγματεύσεων. Η εκτίμηση της Επιτροπής είναι ότι, σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο, εξασφαλίζεται επί του παρόντος συνολική ισορροπία μεταξύ, αφενός, της προόδου στα κεφάλαια για το κράτος δικαίου και, αφετέρου, της προόδου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων σε όλα τα κεφάλαια.

Προκειμένου να επιτευχθεί συνολικά περαιτέρω πρόοδος στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις —και πριν από το προσωρινό κλείσιμο άλλων κεφαλαίων ή ομάδων κεφαλαίων— προτεραιότητα παραμένει η **εκπλήρωση των ενδιάμεσων κριτηρίων αξιολόγησης για το κράτος δικαίου που ορίζονται στα κεφάλαια 23 και 24**. Για την επίτευξη αυτού του ορόσημου, το Μαυροβούνιο πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του για την αντιμετώπιση των εκκρεμών ζητημάτων, μεταξύ άλλων στους κρίσιμους τομείς της ελευθερίας της έκφρασης και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, καθώς και της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Πρέπει επίσης να εντείνει τις προσπάθειές του για την επιτάχυνση και εμβάθυνση των μεταρρυθμίσεων σχετικά με την ανεξαρτησία, τον επαγγελματισμό και τη λογοδοσία του δικαστικού σώματος, συμπεριλαμβανομένων των διορισμών δικαστών. Στα τέλη Οκτωβρίου 2023, συγκροτήθηκε το νέο κοινοβούλιο και σχηματίστηκε η νέα κυβέρνηση. Η νέα κυβέρνηση πρέπει να επικεντρωθεί στην υλοποίηση των βασικών μεταρρυθμίσεων που εκκρεμούν σε σχέση με την ΕΕ, και η εύρυθμη λειτουργία του κοινοβουλίου είναι καίριας σημασίας. Οι εργασίες πρέπει να επικεντρωθούν στην επίτευξη ευρείας πολιτικής συναίνεσης σχετικά με βασικές μεταρρυθμίσεις και στην ενίσχυση της εστίασης στα βασικά παραδοτέα για την προώθηση του θεματολογίου ένταξης της ΕΕ στην πράξη.

8. Στη **Σερβία**, επιταχύνθηκε ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων μετά τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης στα τέλη Οκτωβρίου 2022, αν και οι πολιτικές εξελίξεις μετά τους δύο τραγικούς μαζικούς πυροβολισμούς που σημειώθηκαν τον Μάιο του 2023 προκάλεσαν προσωρινή επιβράδυνση. Στον τομέα του κράτους δικαίου, η Σερβία έλαβε μέτρα για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της λογοδοσίας του δικαστικού σώματος με την έγκριση της νομοθεσίας για την πρακτική εφαρμογή των συνταγματικών τροποποιήσεων του 2022. Επίσης, η Σερβία εκπόνησε και θέσπισε νέα νομοθεσία για τα μέσα ενημέρωσης, η εφαρμογή της οποίας μπορεί να βελτιώσει σημαντικά το κανονιστικό περιβάλλον. Βελτίωσε την ευθυγράμμισή της με την πολιτική θεωρήσεων της ΕΕ και κατάργησε τον νόμο περί ειδικών διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων για έργα γραμμικών υποδομών. Απαιτούνται περαιτέρω εργασίες και μακροπρόθεσμη πολιτική δέσμευση για την έγκριση και την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων στον τομέα του κράτους δικαίου. Το νομικό πλαίσιο που θα επιτρέψει τον διαχωρισμό στον τομέα του αερίου τέθηκε σε εφαρμογή, αλλά επί του παρόντος υπάρχουν σημαντικές καθυστερήσεις. Η Σερβία έχει συνάψει συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών με την Κίνα, γεγονός το οποίο εγείρει σοβαρά ερωτήματα. Η Σερβία πρέπει να βελτιώσει, κατά προτεραιότητα, την ευθυγράμμισή της με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τα περιοριστικά μέτρα και τις δηλώσεις για τη Ρωσία, και πρέπει να απέχει από ενέργειες και δηλώσεις που αντιβαίνουν στις θέσεις της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και άλλα στρατηγικά θέματα. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο, θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί πολύ μεγαλύτερη πρόοδος στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Απαιτείται διαρκής επαγρύπνηση προκειμένου να διατηρηθεί η συνολική ισορροπία μεταξύ, αφενός, της προόδου στα κεφάλαια για το κράτος δικαίου και

την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο και, αφετέρου, της προόδου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων σε όλα τα κεφάλαια. Η εξομάλυνση των σχέσεων αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την ευρωπαϊκή πορεία τόσο της Σερβίας όσο και του Κοσόβου, και αμφότερες οι χώρες κινδυνεύουν να χάσουν σημαντικές ευκαιρίες αν δεν επιτευχθεί πρόοδος.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να εκτιμά ότι η Σερβία έχει εκπληρώσει τεχνικά τα κριτήρια αξιολόγησης για την ανοικτή ομάδα 3 (Ανταγωνιστικότητα και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη).

Η πρόοδος της Σερβίας όσον αφορά το κράτος δικαίου και την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο θα συνεχίσει να καθορίζει τον συνολικό ρυθμό των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Το επόμενο έτος, η Σερβία καλείται να επιδείξει κατηγορηματικά την αποφασιστικότητά της να επιταχύνει τη διαδικασία προσχώρησης, καθώς και τις εργασίες της για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων που συνδέονται με την προσχώρηση στην ΕΕ σε όλους τους τομείς. Στον τομέα του κράτους δικαίου, η Σερβία καλείται να αντιμετωπίσει ελλείψεις, ιδίως στους βασικούς τομείς της δικαιοσύνης, της καταπολέμησης της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης, και της εγχώριας αντιμετώπισης των εγκλημάτων πολέμου. Πρέπει επίσης να καταβάλει αξιόπιστες προσπάθειες για να σταματήσει την παραπληροφόρηση, τις παρεμβάσεις από το εξωτερικό και τη χειραγώγηση πληροφοριών, να μειώσει την εξάρτηση του ενεργειακού τομέα της από τη Ρωσία, να ενισχύσει τη συνεργασία με την ΕΕ στον τομέα της μετανάστευσης και να αναλάβει ευθύνη για προδραστική και αντικειμενική πληροφόρηση του κοινού σχετικά με την ΕΕ. Η Σερβία συνέβαλε στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ, μέσω συνεργασίας για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Σερβία εξακολουθεί να συμμετέχει στον διάλογο υπό την αιγίδα της ΕΕ για την εξομάλυνση των σχέσεων με το Κόσοβο, αλλά πρέπει να επιδείξει σοβαρότερη δέσμευση, να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες και να προβεί σε συμβιβασμούς για να προωθήσει τη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με το Κόσοβο. Η Σερβία πρέπει να τηρήσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε στο πλαίσιο του διαλόγου και να δεσμευτεί για την πλήρη εφαρμογή όλων των συμφωνιών που συνήφθησαν προηγουμένως στο πλαίσιο αυτό, καθώς και της συμφωνίας για την πορεία προς την εξομάλυνση και του παραρτήματος εφαρμογής της. Η χώρα καλείται να συμμετάσχει με πιο εποικοδομητικό τρόπο ώστε να καταστεί δυνατή η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων σχετικά με τη συνολική και νομικά δεσμευτική συμφωνία εξομάλυνσης. Η Σερβία καλείται επίσης να συνεργαστεί πλήρως στο πλαίσιο της έρευνας για τη βίαιη επίθεση που σημειώθηκε στις 24 Σεπτεμβρίου 2023 κατά της αστυνομίας του Κοσόβου και τις επιθέσεις που σημειώθηκαν στις 29 Μαΐου κατά της KFOR. Οι δράστες της επίθεσης πρέπει να συλληφθούν και να προσαχθούν ταχέως στη δικαιοσύνη και η Σερβία πρέπει να συνεργαστεί πλήρως και να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα στο πλαίσιο αυτό.

9. Στη **Βόρεια Μακεδονία**, οι αρχές έχουν δηλώσει επανειλημμένα ότι η προσχώρηση στην ΕΕ παραμένει στρατηγικός στόχος τους. Ως διαπραγματευόμενη χώρα, η Βόρεια Μακεδονία πρέπει να υλοποιήσει τις σχετικές με την ΕΕ μεταρρυθμίσεις, μεταξύ άλλων στους τομείς της ομάδας «Θεμελιώδεις αρχές», ιδίως όσον αφορά τον δικαστικό τομέα, την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος, τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών,

και τις δημόσιες συμβάσεις. Ορισμένες αλλαγές στον ποινικό κώδικα, οι οποίες επηρεάζουν μεγάλο αριθμό υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου, έχουν προκαλέσει σοβαρές ανησυχίες. Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στο δικαστικό σύστημα και η αντιμετώπιση της διαφθοράς με αμείωτη προσήλωση, μεταξύ άλλων μέσω της θεμελίωσης ενός στέρους ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά την έρευνα, τη δίωξη και την τελεσίδικη καταδίκη σε υποθέσεις διαφθοράς υψηλού επιπέδου, είναι καίριας σημασίας. Η χώρα εξακολούθησε να ευθυγραμμίζεται πλήρως με όλες τις αποφάσεις της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας της ΕΕ μετά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η Βόρεια Μακεδονία έχει συμβάλει στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ μέσω της συνεργασίας της για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Η Βόρεια Μακεδονία έχει δεσμευτεί να δρομολογήσει και να υλοποιήσει κατά προτεραιότητα τις σχετικές συνταγματικές αλλαγές για να συμπεριληφθούν στο Σύνταγμα πολίτες που ζουν εντός των συνόρων του κράτους και οι οποίοι ανήκουν σε άλλους λαούς. Η χώρα συνιστά καλό παράδειγμα πολυεθνικής κοινωνίας. Μετά την πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη με τη Βόρεια Μακεδονία για τη διαδικασία διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην ΕΕ τον Ιούλιο του 2022, η αναλυτική εξέταση του κεκτημένου της ΕΕ σημείωσε ομαλή πρόοδο. Η Βόρεια Μακεδονία συμμετείχε ενεργά και επέδειξε υψηλό επίπεδο δέσμευσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναλυτικής εξέτασης. Η έκθεση αναλυτικής εξέτασης σχετικά με την «Ομάδα 1 — Θεμελιώδεις αρχές» υποβλήθηκε στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2023.

Υπό το πρίσμα των συμπερασμάτων του Συμβουλίου του Ιουλίου 2022, η Επιτροπή προσβλέπει στην ταχεία και αποφασιστική συνέχεια που θα δοθεί στην έκθεση αναλυτικής εξέτασης σχετικά με την «Ομάδα 1 — Θεμελιώδεις αρχές», μεταξύ άλλων όσον αφορά τους χάρτες πορείας της χώρας σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο, με σκοπό το άνοιγμα της πρώτης ομάδας έως το τέλος του τρέχοντος έτους.

10. Στην **Αλβανία**, οι αρχές έχουν επανειλημμένα δηλώσει ότι ο στρατηγικός στόχος της προσχώρησης στην ΕΕ αποτελεί βασική προτεραιότητα της χώρας. Η Αλβανία συνέχισε να σημειώνει πρόοδο όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της ομάδας «Θεμελιώδεις αρχές», μεταξύ άλλων με τη συνεχιζόμενη εφαρμογή της συνολικής δικαστικής μεταρρύθμισης. Περαιτέρω απτά αποτελέσματα επιτεύχθηκαν από την ειδική δομή για την καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος (SPAK). Συνεχίστηκε η καλή συνεργασία με τα κράτη μέλη της ΕΕ και τους οργανισμούς της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Η Αλβανία έχει συμβάλει στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ μέσω της συνεργασίας της για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια.

Ως μη μόνιμο μέλος, η Αλβανία συμμετέχει ενεργά στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, μεταξύ άλλων ως συνεισηγήτρια των ψηφισμάτων που καταδικάζουν τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Η πλήρης ευθυγράμμιση της Αλβανίας με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ συνιστά ισχυρό δείγμα της στρατηγικής επιλογής της να προσχωρήσει στην ΕΕ και του ρόλου της ως αξιόπιστου εταίρου.

Μετά την πρώτη διακυβερνητική διάσκεψη με την Αλβανία για τη διαδικασία διαπραγματεύσεων προσχώρησης στην ΕΕ τον Ιούλιο του 2022, η αναλυτική εξέταση του κεκτημένου της ΕΕ σημείωσε ομαλή πρόοδο. Η Αλβανία συμμετείχε ενεργά και επέδειξε

υψηλό επίπεδο δέσμευσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναλυτικής εξέτασης. Η έκθεση αναλυτικής εξέτασης σχετικά με την «Ομάδα 1 — Θεμελιώδεις αρχές» υποβλήθηκε στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2023.

Υπό το πρίσμα των συμπερασμάτων του Συμβουλίου του Ιουλίου 2022, η Επιτροπή προσβλέπει στην ταχεία και αποφασιστική συνέχεια που θα δοθεί στην έκθεση αναλυτικής εξέτασης σχετικά με την «Ομάδα 1 — Θεμελιώδεις αρχές», μεταξύ άλλων όσον αφορά τους χάρτες πορείας της χώρας σύμφωνα με το διαπραγματευτικό πλαίσιο, με σκοπό το άνοιγμα της πρώτης ομάδας έως το τέλος του τρέχοντος έτους.

11. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που κατέβαλε η **Βοσνία και Ερζεγοβίνη** μετά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2022 για τη χορήγηση καθεστώτος υποψήφιας χώρας σε αυτήν. Η Επιτροπή εκφράζει επίσης την ικανοποίησή της για την ταχεία ανάληψη καθηκόντων ενός νέου υπουργικού συμβουλίου τον Ιανουάριο του 2023. Η δημόσια δέσμευση των πολιτικών κομμάτων στον στρατηγικό στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει αποφέρει θετικά αποτελέσματα.

Έγιναν βήματα και αναλήφθηκαν δεσμεύσεις για την εκπλήρωση των βασικών προτεραιοτήτων και για την υλοποίηση των σταδίων που προσδιορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής για το καθεστώς υποψήφιας χώρας. Το υπουργικό συμβούλιο ενέκρινε στρατηγικές για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, προέβη σε επικαιροποιημένη εκτίμηση κινδύνου και κατάρτισε συνοδευτικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ενέκρινε στρατηγικές και σχέδια δράσης για τη μετανάστευση και για την τρομοκρατία και διόρισε εποπτικό όργανο για την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την επεξεργασία των εγκλημάτων πολέμου. Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη έχει συμβάλει στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ μέσω της συνεργασίας της για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια. Το σημείο επαφής με την Ευρώπη άρχισε να λειτουργεί τον Ιούνιο του 2023. Η χώρα θέσπισε νόμους, ιδίως σχετικά με την ακεραιότητα του δικαστικού συστήματος, μέσω τροποποιήσεων του ανώτατου δικαστικού και εισαγγελικού συμβουλίου· την πρόληψη των βασανιστηρίων (ορισμός Διαμεσολαβητή ως εθνικού μηχανισμού πρόληψης)· τους αλλοδαπούς· και την ελευθερία πρόσβασης σε πληροφορίες, ενώ ενέκρινε το σχέδιο δράσης για θέματα φύλου. Η ευθυγράμμιση με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ βελτιώθηκε σημαντικά κατά την περίοδο αναφοράς, αλλά πρέπει να γίνουν και άλλα βήματα σε σχέση με την εφαρμογή περιοριστικών μέτρων.

Η δημόσια δέσμευση των κομμάτων συνασπισμού στον στρατηγικό στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης έχει αποφέρει θετικά αποτελέσματα μετά τη χορήγηση του καθεστώτος υποψήφιας χώρας. Ταυτόχρονα, υπήρξαν αρνητικές εξελίξεις σε σχέση με την οντότητα της Σερβικής Δημοκρατίας. Η οντότητα ζήτησε την παραίτηση των συνταγματικών δικαστών και εξέδωσε νομοθετικό διάταγμα για τη μη εφαρμογή των αποφάσεων του συνταγματικού δικαστηρίου, κατά παράβαση της συνταγματικής και της έννομης τάξης της χώρας. Η οντότητα επανέφερε επίσης ποινικές κυρώσεις για δυσφήμιση, περιορίζοντας την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης. Εκκρεμεί επίσης η έγκριση, από την οντότητα, νομοσχεδίου που χαρακτηρίζει τις ομάδες της κοινωνίας των πολιτών ως «ξένους πράκτορες»· εάν το νομοσχέδιο εγκριθεί, θα σηματοδοτήσει ένα ακόμη σημαντικό βήμα οπισθοδρόμησης όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι

αποσχιστικές ενέργειες που υπονομεύουν την ενότητα, την κυριαρχία, την εδαφική ακεραιότητα, τη συνταγματική τάξη και τη διεθνή προσωπικότητα της χώρας υπονομεύουν και την πρόοδο όσον αφορά την προσχώρηση στην ΕΕ.

Ορισμένες αποφάσεις του συνταγματικού δικαστηρίου δεν ακόμη τεθεί πλήρως σε εφαρμογή, ιδίως όσον αφορά την κρατική περιουσία. Οι συνελεύσεις και των δύο οντοτήτων θα πρέπει να διορίσουν ταχέως δικαστές, ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης σύνθεση του συνταγματικού δικαστηρίου. Η χώρα πρέπει να ολοκληρώσει επείγοντως τις εκκρεμείς συνταγματικές και εκλογικές μεταρρυθμίσεις. Απαιτούνται ακόμη μεταρρυθμίσεις για την ευθυγράμμιση του συντάγματος με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με την απόφαση Sejdić-Finci.

Συνολικά, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου η Βοσνία και Ερζεγοβίνη να εκπληρώσει τις 14 βασικές προτεραιότητες που καθορίζονται στη γνώμη της Επιτροπής σχετικά με την αίτηση προσχώρησής της στην ΕΕ, καθώς και τα στάδια που προσδιορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής για το καθεστώς υποψήφιας χώρας. Η τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την υλοποίηση των δεκατεσσάρων βασικών προτεραιοτήτων προσδιορίζεται στην έκθεση ανά χώρα. Η Επιτροπή συστήνει την έναρξη των διαπραγματεύσεων προσχώρησης της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης στην ΕΕ μόλις επιτευχθεί ο αναγκαίος βαθμός συμμόρφωσης με τα κριτήρια προσχώρησης.

Η Επιτροπή θα υποβάλει έκθεση προόδου στο Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2024 το αργότερο.

12. Μετά την αίτηση του **Κοσόβου** για προσχώρηση στην ΕΕ τον Δεκέμβριο του 2022, η κυβέρνησή του συνέχισε να προωθεί το οικείο θεματολόγιο μεταρρυθμίσεων της ΕΕ. Το Κόσοβο σημείωσε πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή μακροχρόνιων συστάσεων της ΕΕ για εκλογική μεταρρύθμιση, η οποία οδήγησε στην έγκριση δύο σημαντικών εκλογικών νόμων. Το Κόσοβο πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές του για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και της δημόσιας διοίκησης και για την οικοδόμηση ενεργειακής ανθεκτικότητας. Το Κόσοβο έχει συμβάλει στη διαχείριση των μεικτών μεταναστευτικών ροών προς την ΕΕ μέσω της συνεργασίας του για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια. Η ελευθέρωση του καθεστώτος θεωρήσεων για τους πολίτες του Κοσόβου έχει προγραμματιστεί να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2024. Η κατάσταση στο βόρειο Κόσοβο έχει επηρεαστεί από διάφορες κρίσεις ποικίλης έντασης. Οι Σέρβοι του Κοσόβου παραιτήθηκαν συλλογικά από τα θεσμικά όργανα του Κοσόβου τον Νοέμβριο του 2022. Μετά την απόσυρσή τους, διοργανώθηκαν τοπικές επαναληπτικές εκλογές στους τέσσερις δήμους του βόρειου Κοσόβου τον Απρίλιο του 2023. Η πολύ χαμηλή συμμετοχή, ιδίως μεταξύ της σερβικής κοινότητας του Κοσόβου, έδειξε ότι οι εκλογές αυτές δεν προσφέρουν μακροπρόθεσμη πολιτική λύση. Παραμένει επιτακτική ανάγκη να εδραιωθεί μια κατάσταση στην οποία οι Σέρβοι του Κοσόβου συμμετέχουν ενεργά στην τοπική διακυβέρνηση, στην αστυνόμευση και στις δικαστικές διαδικασίες στο βόρειο τμήμα του Κοσόβου. Θα πρέπει να διεξαχθούν το συντομότερο δυνατόν πρόωρες τοπικές εκλογές και στους τέσσερις δήμους, οι οποίες θα πρέπει να οργανωθούν με συμπεριληπτικό τρόπο και με την άνευ όρων συμμετοχή των Σέρβων του Κοσόβου. Το Κόσοβο πρέπει να προβεί σε αποκλιμάκωση στο βόρειο τμήμα του, μειώνοντας τη μόνιμη παρουσία ειδικών αστυνομικών δυνάμεων, τις απαλλοτριώσεις γης και τις εξώσεις στην περιοχή.

Το Κόσοβο εξακολουθεί να συμμετέχει στον διάλογο υπό την αιγίδα της ΕΕ για την εξομάλυνση των σχέσεων με τη Σερβία, αλλά πρέπει να επιδείξει σοβαρότερη δέσμευση, να καταβάλει περισσότερες προσπάθειες και να προβεί σε συμβιβασμούς για να προωθήσει τη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με τη Σερβία. Το Κόσοβο πρέπει να τηρήσει τις δεσμεύσεις που ανέλαβε στο πλαίσιο του διαλόγου και να δεσμευτεί για την πλήρη εφαρμογή όλων των συμφωνιών που συνήφθησαν προηγουμένως στο πλαίσιο αυτό, καθώς και της συμφωνίας για την πορεία προς την εξομάλυνση και του παραρτήματος εφαρμογής της. Το Κόσοβο καλείται να συμμετάσχει με πιο εποικοδομητικό τρόπο ώστε να καταστεί δυνατή η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων σχετικά με τη συνολική και νομικά δεσμευτική συμφωνία εξομάλυνσης. Η εξομάλυνση των σχέσεων αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την ευρωπαϊκή πορεία τόσο της Σερβίας όσο και του Κόσοβου, και αμφότερες οι χώρες κινδυνεύουν να χάσουν σημαντικές ευκαιρίες αν δεν επιτευχθεί πρόοδος.

13. Η **Τουρκία** είναι υπονήφια χώρα και σημαντικός εταίρος της ΕΕ. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις παραμένουν στάσιμες από τον Ιούνιο του 2018, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς η Τουρκία συνέχισε να απομακρύνεται από την ΕΕ. Ο διάλογος για το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα παραμένει αναπόσπαστο μέρος των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας. Η άρνηση εφαρμογής ορισμένων αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Η Τουρκία είναι σημαντικός περιφερειακός παράγοντας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, ο οποίος αποτελεί σημαντικό στοιχείο στο πλαίσιο των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας, ακόμη και αν εξακολουθούν να υφίστανται αποκλίνουσες απόψεις για ορισμένα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής. Η χώρα διατήρησε πολύ χαμηλό ποσοστό ευθυγράμμισης, της τάξης του 10 %, με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ. Η Τουρκία καταδίκασε τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και αντέδρασε πολιτικά και διπλωματικά, μεταξύ άλλων διευκολύνοντας τις άμεσες συνομιλίες, επιδιώκοντας την αποκλιμάκωση και την κατάπαυση του πυρός, διευκολύνοντας την εξαγωγή ουκρανικών σιτηρών και την ανταλλαγή κρατουμένων και παρέχοντας ισχυρή και ζωτικής σημασίας στρατιωτική βοήθεια στην Ουκρανία. Ωστόσο, η Τουρκία συνέχισε να απέχει από την ευθυγράμμιση με τα περιοριστικά μέτρα της ΕΕ κατά της Ρωσίας. Η ρητορική της υπέρ της τρομοκρατικής ομάδας Χαμάς μετά τις επιθέσεις της κατά του Ισραήλ στις 7 Οκτωβρίου 2023 διαφωνεί πλήρως με την προσέγγιση της ΕΕ.

Από την Τουρκία αναμένεται να υποστηρίξει ενεργά τις διαπραγματεύσεις για μια δίκαιη, συνολική και βιώσιμη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνα με τις αρχές στις οποίες βασίζεται η ΕΕ. Είναι σημαντικό η Τουρκία να επιβεβαιώσει εκ νέου τη δέσμευσή της σε σχέση με τις συνομιλίες που διεξάγονται υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών για τη διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών πτυχών τους. Είναι επίσης επείγον η Τουρκία να εκπληρώσει την υποχρέωσή της για τη διασφάλιση της πλήρους και χωρίς διακρίσεις εφαρμογής του πρόσθετου πρωτοκόλλου της συμφωνίας σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας.

Η συνεργασία με την Τουρκία σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος συνεχίστηκε σε βασικούς τομείς, όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, η οικονομία, η ενέργεια, η επισιτιστική ασφάλεια, η μετανάστευση και οι μεταφορές. Το στρατηγικό συμφέρον της ΕΕ έγκειται σε ένα σταθερό και ασφαλές περιβάλλον στην Ανατολική Μεσόγειο και στην ανάπτυξη μιας

συνεργατικής και αμοιβαίως επωφελούς σχέσης με την Τουρκία. Η Επιτροπή και ο ύπατος εκπρόσωπος θα υποβάλουν έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Νοέμβριο του 2023, στην οποία θα παρουσιάσουν περαιτέρω επιλογές για την ανάπτυξη αυτής της σχέσης.

14. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις σημαντικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έχει καταβάλει η **Ουκρανία** μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου του 2022, παρά τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ουκρανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τα επτά στάδια που ορίζονται στη γνώμη που εξέδωσε τον Ιούνιο του 2022 και ότι έχει λάβει πρόσθετα μέτρα για τη συμπλήρωση και τη διατήρηση των επιτευγμάτων αυτών.

Η Ουκρανία έχει θεσπίσει ένα διαφανές και αξιοκρατικό σύστημα προεπιλογής για τους δικαστές του συνταγματικού δικαστηρίου και έχει ολοκληρώσει μεταρρύθμιση των οργάνων δικαστικής διακυβέρνησης η οποία βασίζεται στην ακεραιότητα. Η Ουκρανία θα πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει τους εγκριθέντες νόμους για την επιλογή και τον διορισμό δικαστών τόσο στα τακτικά δικαστήρια όσο και στο συνταγματικό δικαστήριο. Η Ουκρανία έχει εντείνει την καταπολέμηση της διαφθοράς με τη συνεχή θεμελίωση ενός αξιόπιστου ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς και με τη διασφάλιση του διαφανούς διορισμού των επικεφαλής των βασικών υπηρεσιών καταπολέμησης της διαφθοράς. Έχει λάβει πρόσθετα συστημικά μέτρα για να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των προσπαθειών της για την καταπολέμηση της διαφθοράς, μεταξύ άλλων με την αποκατάσταση του ηλεκτρονικού συστήματος δήλωσης περιουσιακών στοιχείων, αν και με ορισμένες ελλείψεις, και με την εφαρμογή του κρατικού προγράμματος για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η Ουκρανία έχει ενισχύσει το πλαίσιο της για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της ευθυγράμμισης της νομοθεσίας της με τα πρότυπα της FATF, ιδίως ως προς τον ορισμό των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων, και έχει εγκρίνει ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο και σχέδιο δράσης για τη μεταρρύθμιση του τομέα επιβολής του νόμου. Η Ουκρανία έχει επίσης εντείνει τα συστημικά μέτρα κατά των ολιγαρχών σε τομείς όπως ο ανταγωνισμός και η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, αναβάλλοντας παράλληλα την εφαρμογή του αντιολιγαρχικού νόμου. Η Ουκρανία έχει ευθυγραμμίσει τη νομοθεσία της για τα μέσα ενημέρωσης με τη νομοθεσία της ΕΕ. Συνέχισε να ενισχύει την προστασία των εθνικών μειονοτήτων, ιδίως μέσω της τροποποίησης των νόμων για τις μειονότητες και για την εκπαίδευση, ενώ δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, όπως υπέδειξε η Επιτροπή της Βενετίας. Αυτές οι μεταρρυθμιστικές διαδικασίες πρέπει να είναι συμπεριληπτικές, με την πλήρη συμμετοχή των εκπροσώπων των εθνικών μειονοτήτων σε όλα τα αναγκαία βήματα.

Παρόλο που η θέσπιση στρατιωτικού νόμου έχει οδηγήσει στην παρέκκλιση από ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα, τα μέτρα που λαμβάνονται είναι προσωρινά και συνολικά αναλογικά προς την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα.

Δεδομένων των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν από τον Ιούνιο του 2022 βάσει των πολιτικών κριτηρίων, στο πλαίσιο των επτά σταδίων και πέραν αυτών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ουκρανία πληροί επαρκώς τα κριτήρια σχετικά με τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, τα οποία καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει τις

μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες και θα ανταποκριθεί στις εναπομένουσες απαιτήσεις στο πλαίσιο των επτά βημάτων. Σε αυτή τη βάση, Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Ουκρανία. Επιπλέον, η Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο την έγκριση του διαπραγματευτικού πλαισίου όταν η Ουκρανία θα έχει:

— θεσπίσει νόμο τον οποίο πρότεινε η κυβέρνηση για την αύξηση του ανώτατου ορίου στελέχωσης της εθνικής υπηρεσίας καταπολέμησης της διαφθοράς της Ουκρανίας·

— απαλείψει από τον νόμο για την πρόληψη της διαφθοράς διατάξεις οι οποίες περιορίζουν τις εξουσίες της NACP σχετικά με τη συνεχιζόμενη επαλήθευση των περιουσιακών στοιχείων που έχουν ήδη υποβληθεί σε διαδικασία επαλήθευσης και διατάξεις οι οποίες περιορίζουν τις εξουσίες της NACP όσον αφορά την επαλήθευση περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από δηλούντες πριν από την πρόσληψή τους στις δημόσιες υπηρεσίες, με την επιφύλαξη των κανόνων που ισχύουν για την εθνική ασφάλεια κατά τη διάρκεια πολέμου·

— θεσπίσει νόμο για τη ρύθμιση του λόμπινγκ σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, στο πλαίσιο του αντιολιγαρχικού σχεδίου δράσης·

— θεσπίσει νόμο για την υλοποίηση των υπόλοιπων συστάσεων της Επιτροπής της Βενετίας από τον Ιούνιο του 2023 και τον Οκτώβριο του 2023 που συνδέονται με τον νόμο για τις εθνικές μειονότητες, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας που συνδέονται με τους νόμους για τη γλώσσα του κράτους, τα μέσα ενημέρωσης και την εκπαίδευση.

Η Ουκρανία πρέπει να συνεχίσει την καταπολέμηση της διαφθοράς, με την περαιτέρω θεμελίωση ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί συνεχώς την πρόοδο και τη συμμόρφωση σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με την έναρξη των διαπραγματεύσεων και θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο έως τον Μάρτιο του 2024. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να ξεκινήσει τις προπαρασκευαστικές εργασίες, ιδίως την αναλυτική εξέταση του κεκτημένου και την προετοιμασία του διαπραγματευτικού πλαισίου.

15. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις σημαντικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έχει καταβάλει η **Μολδαβία** μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου του 2022, παρά τον σοβαρό αντίκτυπο που έχει ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας για τη χώρα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η Μολδαβία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τα εννέα στάδια που ορίζονται στη γνώμη που εξέδωσε τον Ιούνιο του 2022 και ότι έχει λάβει πρόσθετα μέτρα για τη συμπλήρωση και τη διατήρηση των επιτευγμάτων αυτών.

Η Μολδαβία έχει θέσει σε εφαρμογή μια φιλόδοξη διαδικασία ελέγχου για τα δικαστικά και εισαγγελικά όργανα, η οποία αποτελεί το θεμέλιο της συνολικής μεταρρύθμισής της στον τομέα της δικαιοσύνης. Έχει μεταρρυθμίσει το ανώτατο δικαστήριο και έχει διασφαλίσει τη λειτουργία του ανώτατου δικαστικού συμβουλίου με διαπιστευμένα μέλη. Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς έχει μεταρρυθμιστεί. Η χώρα θέσπισε νέα νομοθεσία για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι έρευνες κατά ολιγαρχών έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά, με ερήμην καταδικαστικές αποφάσεις οι οποίες έχουν επιτρέψει την

καταδίκη ολιγαρχών που εμπλέκονται στην υπόθεση απάτης —με σημαντικές κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων— η οποία είχε ως αποτέλεσμα την αποστράγγιση των δημόσιων πόρων της Μολδαβίας.

Ο αριθμός των υποθέσεων που διερευνούνται σχετικά με τη διαφθορά και το οργανωμένο έγκλημα έχει αυξηθεί. Ο αριθμός των περιπτώσεων κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων έχει επίσης αυξηθεί. Η Μολδαβία έχει θέσει σε εφαρμογή μια συστημική προσέγγιση για την απαλλαγή της χώρας από τους ολιγάρχες με ένα φιλόδοξο σχέδιο δράσης. Η νέα εκλογική και ποινική νομοθεσία και νομοθεσία για τα μέσα ενημέρωσης και τον ανταγωνισμό ενισχύει την ικανότητα της χώρας να καταπολεμά τα αδικαιολογήτως κατεστημένα συμφέροντα. Η Μολδαβία έχει αυξήσει ενεργά τη διεθνή συνεργασία της με τα κράτη μέλη της ΕΕ και τους οργανισμούς της ΕΕ, μέσω του κόμβου στήριξης της ΕΕ για την εσωτερική ασφάλεια και τη διαχείριση των συνόρων.

Η χώρα υιοθέτησε στρατηγικές για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησής της, ενίσχυσε τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και θέσπισε διοργανικές διαδικασίες οι οποίες είναι απαραίτητες για τη διαχείριση των μεταρρυθμίσεων. Παρά τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες, αύξησε τους μισθούς για να διατηρήσει και να προσελκύσει εργαζομένους στον δημόσιο τομέα. Η Μολδαβία ρύθμισε το οικείο πλαίσιο δημόσιων επενδύσεων, ψηφιοποίησε περαιτέρω τις δημόσιες υπηρεσίες της και σημείωσε πρόοδο στην εθελοντική συγχώνευση τοπικών κυβερνήσεων.

Η Μολδαβία έχει λάβει υπόψη τις συστάσεις του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Επιτροπής της Βενετίας και έχει συμπεριλάβει την κοινωνία των πολιτών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, μεταξύ άλλων μέσω μιας πλατφόρμας διαλόγου και συμμετοχής των πολιτών στο κοινοβούλιο. Έχει επίσης ενισχύσει την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων με την πλήρη μεταφορά της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης στην εθνική νομοθεσία.

Δεδομένων των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν από τον Ιούνιο του 2022 βάσει των πολιτικών κριτηρίων, στο πλαίσιο των εννέα βημάτων και πέραν αυτών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Μολδαβία πληροί επαρκώς τα κριτήρια σχετικά με τη σταθερότητα των θεσμών που εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων, τα οποία καθορίστηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχίσει τις μεταρρυθμιστικές της προσπάθειες και θα ανταποκριθεί στις εναπομένουσες απαιτήσεις στο πλαίσιο των εννέα σταδίων. Σε αυτή τη βάση, Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με τη Μολδαβία. Επιπλέον, η Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο την έγκριση του διαπραγματευτικού πλαισίου όταν η Μολδαβία θα έχει:

- συνεχίσει να σημειώνει σημαντική πρόοδο όσον αφορά τον διορισμό διαπιστευμένων δικαστών του ανώτατου δικαστηρίου και μελών δικαστικών και εισαγγελικών φορέων αυτοδιοίκησης, καθώς και τον διορισμό νέου γενικού εισαγγελέα με αξιοκρατική και διαφανή διαδικασία·
- διαθέσει επαρκείς πόρους και δομές στην εισαγγελία κατά της διαφθοράς της Μολδαβίας·
- λάβει περαιτέρω μέτρα για την απαλλαγή από τους ολιγάρχες, μεταξύ άλλων μέσω σχετικών κανονισμών, όπως για τις πληρωμές τοις μετρητοίς και για τις χρηματοοικονομικές ροές.

Η Μολδαβία πρέπει να συνεχίσει την καταπολέμηση της διαφθοράς, με την περαιτέρω θεμελίωση ιστορικού επιδόσεων όσον αφορά τις έρευνες και τις καταδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις διαφθοράς.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί συνεχώς την πρόοδο και τη συμμόρφωση σε όλους τους τομείς που σχετίζονται με την έναρξη των διαπραγματεύσεων και θα υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο έως τον Μάρτιο του 2024. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να ξεκινήσει τις προπαρασκευαστικές εργασίες, ιδίως την αναλυτική εξέταση του κεκτημένου και την προετοιμασία του διαπραγματευτικού πλαισίου.

16. Η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που έχει καταβάλλει η **Γεωργία** σύμφωνα με το σύνταγμα της χώρας, το οποίο προβλέπει την προσχώρησή της στην ΕΕ ως προτεραιότητα για τη χώρα. Η συντριπτική πλειονότητα των γεωργιανών πολιτών υποστηρίζει τη διαδικασία προσχώρησης της χώρας στην ΕΕ. Η πολιτική αποπόλωση και η πιο θετική συνεργασία του κυβερνώντος κόμματος με τα κόμματα της αντιπολίτευσης και με την κοινωνία των πολιτών είναι απαραίτητες για την επίτευξη συναίνεσης σε θέματα εθνικού ενδιαφέροντος.

Η Γεωργία πρέπει να εντείνει τις δράσεις της για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, καθώς και της χειραγώγησης των πληροφοριών και των παρεμβάσεων από το εξωτερικό κατά των αξιών της ΕΕ, και να βελτιώσει το ποσοστό ευθυγράμμισής της με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ.

Σε σχέση με τις δώδεκα προτεραιότητες που προσδιορίζονται στη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Ιουνίου 2022, η Γεωργία ενέκρινε νομοθετικές πράξεις και δράσεις πολιτικής για την ισότητα των φύλων και για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, για τη συμπερίληψη των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις δικαστικές διαβουλεύσεις και για το οργανωμένο έγκλημα. Έχει διορίσει νέο Συνήγορο του Πολίτη.

Έχουν ληφθεί ορισμένα διαδικαστικά μέτρα στο κοινοβούλιο για την αύξηση του ελέγχου από την αντιπολίτευση. Η οικοδόμηση ισχυρής διακομματικής πολιτικής συναίνεσης θα συμβάλει στην αντιμετώπιση της πόλωσης και στην επιτάχυνση της ευρωπαϊκής πορείας της Γεωργίας. Εγκρίθηκαν τροποποιήσεις στη νομοθεσία και στον εσωτερικό κανονισμό του κοινοβουλίου, σε σχέση με τη λειτουργία και τη λογοδοσία των κρατικών θεσμών και του εκλογικού πλαισίου. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος περιλαμβάνει βήματα σχετικά με την προσβασιμότητα σε δικαστικές αποφάσεις, την αιτιολόγηση του διορισμού δικαστών, πειθαρχικά μέτρα για δικαστές και την επιλογή των υποψηφίων για το ανώτατο δικαστήριο, αλλά εξακολουθεί να απαιτείται ολιστική μεταρρύθμιση του ανώτατου συμβουλίου δικαιοσύνης. Η Γεωργία έχει κοινοποιήσει τη νομοθεσία αυτή και αρκετές άλλες βασικές νομικές πράξεις σχετικά με τον εκλογικό κώδικα, την υπηρεσία καταπολέμησης της διαφθοράς, τις ειδικές υπηρεσίες ερευνών, την υπηρεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το σχέδιο δράσης της για την απαλλαγή από τους ολιάρχες στην Επιτροπή της Βενετίας για γνωμοδότηση. Επιπλέον, είναι σημαντικό να θεσπιστεί ένα σύστημα έκτακτων ελέγχων ακεραιότητας, με τη συμμετοχή διεθνών εμπειρογνομόνων, για όλες τις ηγετικές θέσεις στο δικαστικό σώμα, και να θεσπιστεί ένα σύστημα αποτελεσματικών δηλώσεων περιουσιακών στοιχείων.

Εγκρίθηκε σχέδιο δράσης για την απαλλαγή από τους ολιάρχες, ακολουθώντας συστημική προσέγγιση, και η «εξατομικευμένη» προσέγγιση αποσύρθηκε. Συστάθηκε υπηρεσία καταπολέμησης της διαφθοράς. Η Γεωργία αύξησε τη διεθνή συνεργασία για την

καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Όσον αφορά την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, ένας διευθυντής μέσων ενημέρωσης της αντιπολίτευσης αφέθηκε ελεύθερος από τη φυλακή μετά από προεδρική χάρη και το κοινοβούλιο ενέκρινε τροπολογίες στον νόμο για τη ραδιοτηλεόραση με σκοπό την ευθυγράμμιση με τη νομοθεσία της ΕΕ. Επίσης εγκρίθηκε στρατηγική για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκπονήθηκε σχέδιο δράσης. Συνήφθη μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του κοινοβουλίου και ορισμένων εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών για την πλαισίωση της συμμετοχής των ΟΚΠ στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Δεδομένων των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν από τον Ιούνιο του 2022, στο πλαίσιο των δώδεκα προτεραιοτήτων και πέραν αυτών, η Επιτροπή συστήνει στο Συμβούλιο να χορηγήσει στη Γεωργία το καθεστώς υποψήφιας χώρας, υπό την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν τα ακόλουθα μέτρα:

- Θα καταπολεμηθεί η παραπληροφόρηση, καθώς και η χειραγώγηση των πληροφοριών και οι παρεμβάσεις από το εξωτερικό κατά της ΕΕ και των αξιών της.
- Θα βελτιωθεί η ευθυγράμμιση της Γεωργίας με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της ΕΕ.
- Θα αντιμετωπιστεί περαιτέρω το ζήτημα της πολιτικής πόλωσης, μεταξύ άλλων μέσω πιο συμμετοχικού νομοθετικού έργου με τα κόμματα της αντιπολίτευσης στο κοινοβούλιο, ιδίως όσον αφορά τη νομοθεσία που σχετίζεται με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της Γεωργίας.
- Θα διασφαλιστεί ελεύθερη, δίκαιη και ανταγωνιστική εκλογική διαδικασία, ιδίως το 2024, και θα ληφθούν πλήρως υπόψη οι συστάσεις του Γραφείου Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ. Θα ολοκληρωθούν οι εκλογικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της εξασφάλισης επαρκούς εκπροσώπησης του εκλογικού σώματος, πολύ πριν από την ημέρα των εκλογών.
- Θα βελτιωθεί περαιτέρω η εφαρμογή κοινοβουλευτικής εποπτείας, ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες ασφάλειας. Θα διασφαλιστεί η θεσμική ανεξαρτησία και αμεροληψία βασικών θεσμικών οργάνων, ιδίως της εκλογικής διοίκησης, της εθνικής τράπεζας και της επιτροπής επικοινωνιών.
- Θα ολοκληρωθεί και θα εφαρμοστεί μια ολιστική και αποτελεσματική δικαστική μεταρρύθμιση, συμπεριλαμβανομένης μιας συνολικής μεταρρύθμισης του ανώτατου συμβουλίου δικαιοσύνης και της εισαγγελίας, εφαρμόζοντας πλήρως τις συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας και ακολουθώντας μια διαφανή και συμμετοχική διαδικασία.
- Θα εξεταστεί περαιτέρω η αποτελεσματικότητα και θα διασφαλιστεί η θεσμική ανεξαρτησία και αμεροληψία της υπηρεσίας καταπολέμησης της διαφθοράς, της ειδικής υπηρεσίας ερευνών και της υπηρεσίας προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Θα ληφθούν υπόψη οι συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με τους εν λόγω φορείς, στο πλαίσιο συμμετοχικής διαδικασίας. Θα θεμελιωθεί ισχυρό ιστορικό επιδόσεων όσον αφορά τη διερεύνηση υποθέσεων διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος.
- Θα βελτιωθεί το τρέχον σχέδιο δράσης για την εφαρμογή μιας πολυτομεακής, συστημικής προσέγγισης για την απαλλαγή από τους ολιγάρχες, σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής της Βενετίας και ακολουθώντας μια διαφανή και συμπεριληπτική διαδικασία με τη συμμετοχή των κομμάτων της αντιπολίτευσης και της κοινωνίας των πολιτών.

- Θα βελτιωθεί η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων με την εφαρμογή μιας φιλόδοξης στρατηγικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διασφάλιση της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης. Θα δρομολογηθούν αμερόληπτες, αποτελεσματικές και έγκαιρες έρευνες σε περιπτώσεις απειλών κατά της ασφάλειας ευάλωτων ομάδων, επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης και ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών, και οι διοργανωτές και οι δράστες πράξεων βίας θα προσαχθούν ενώπιον της δικαιοσύνης. Θα υπάρξουν διαβουλεύσεις και συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, ώστε να καταστεί δυνατή η ουσιαστική συμμετοχή της στις νομοθετικές διαδικασίες και στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και να διασφαλιστεί η ελεύθερη λειτουργία της.

VIII. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- 1. Οι θεμελιώδεις αρχές της διαδικασίας προσχώρησης.**
- 2. Βασικά επιτεύγματα του οικονομικού και επενδυτικού σχεδίου για τα Δυτικά Βαλκάνια.**
- 3. Βασικά επιτεύγματα του οικονομικού και επενδυτικού σχεδίου — επισκόπηση για την Ουκρανία, τη Μολδαβία και τη Γεωργία.**
- 4. Δείκτες τρίτων σε σχέση με το καθεστώς της δημοκρατίας, της χρηστής διακυβέρνησης και του κράτους δικαίου στις υποψήφιες και τις δυνάμει υποψήφιες χώρες.**
- 5. Στατιστικά δεδομένα.**